

บทที่ ๕

ปัญหาการทับศัพท์และการบัญญัติศัพท์

๕.๑ ความนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศตะวันตกนั้นอาจนับย้อนหลังไปได้ถึงสมัยอยุธยา (พ.ศ. ๑๘๙๓ - พ.ศ. ๒๓๑๐) ฝรั่งเศสแรกที่เข้ามาติดต่อกับไทยไม่ใช่อังกฤษ แต่เป็นโปรตุเกส ฝรั่งเศส และอื่น ๆ ฉะนั้นเอกสารเก่า ๆ ในช่วงนั้นจึงยังไม่มีคำยืมจากภาษาอังกฤษมากนัก แม้แต่ในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ก็ยังไม่มีการติดต่อกับชาวอังกฤษ ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๒ ได้มีการติดต่อกับอังกฤษอย่างเป็นทางการ คำยืมจากภาษาอังกฤษจึงเริ่มปรากฏขึ้นในเอกสารต่าง ๆ คำยืมมีเพิ่มมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ เมื่อเริ่มมีการติดต่อกับชาวอังกฤษและอเมริกันมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเองก็ทรงเรียนภาษาอังกฤษอย่างแตกฉาน (วัลยา ช่างขวัญยืน ๒๕๒๖:๒๒๑-๒๔๔)

อิทธิพลของคริสต์ศาสนาที่มีในประเทศไทยนั้นแตกต่างจากในประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตรงที่ว่า ในประเทศอื่น ๆ นั้น คริสต์ศาสนาเป็นที่ยอมรับนับถือกันอยู่ในหมู่คนชั้นต่ำ ส่วนในประเทศไทยคนชั้นสูงกลับให้ความสนใจ กระนั้นก็ได้สนใจในด้านศาสนาอย่างจริงจัง แต่กลับสนใจในความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่า ชาวไทยตระหนักมานานแล้วว่า การที่จะมีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ต่อไปให้ได้ดีนั้นจะต้องรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีด้วย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความมั่นใจพระทัยในการติดต่อกับชาติตะวันตกมากกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อน ๆ ทรงตระหนักดีว่า การรับวัฒนธรรมตะวันตกและการใช้เทคนิคของตะวันตกคือการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ (Masavisut, N; Sukwivat, M. and Wongmomtha, S. 1986:197-207)

ในทุกวันนี้ความแพร่หลายของสื่อต่าง ๆ ทำให้คนไทยไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงศัพท์สมัยใหม่ในชีวิตประจำวันไปได้ ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในระบบการสื่อสารของ

โลกอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าภาษาไทยจะปรับตัวอย่างไรในสถานการณ์
เช่นนี้

๕.๒ การปรับตัวในระยะแรก

ก่อนที่จะมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ชุดต่าง ๆ ของราชบัณฑิตยสถานนั้น คนไทยก็มีวิธีดัดแปลงคำภาษาอังกฤษมาใช้อยู่แล้ว ๓ วิธีคือ การยืมปน การยืมแปล และ การสร้างคำ (เกื้อกมล พฤษทรัพย์ ๒๕๓๒:๒๐-๓๔)

๕.๒.๑ การยืมปน

การยืมปนมีลักษณะเป็นลูกผสมระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ คำหลักอาจจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ภาษาอังกฤษอาจจะมาทั้งคำ หรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำก็ได้ ที่เป็นคำภาษาอังกฤษทั้งคำในความหมายเดิมก็มี ตัวอย่าง เช่น เครื่องแบตเตอรี่ เครื่องไดโนไม ลูกบอลลูก หม้อแบตเตอรี่ โรงแพกตอรี ที่เป็นส่วนของคำเดิมก็มี เช่น ถุงเมลล์ (เมลล์ ตัดมาจาก mail-bag) คณะฟุตบอล (ฟุตบอล ตัดมาจาก football team) รถลติม (ลติม ตัดมาจาก steam car)

๕.๒.๒ การยืมแปล

การยืมแปล เป็นการแปลมาโดยตรง หรืออาจจะดัดแปลงบ้างเล็กน้อย เช่น แรงม้า (จาก horsepower) รถยนต์ [สะกดแบบเดิม] (จาก motor car) รถไอน้ำ (จาก steam car) ทางรถไฟ (จาก way + car + fire, car + fire = train) ไฟฟ้า (จาก car + fire + sky, fire + sky = electricity)

๕.๒.๓ การสร้างคำ

การสร้างคำเป็นการตีความจากสิ่งใหม่ ๆ หรือความคิดใหม่ ๆ เช่น แผ่นเสียง (disk) แรงไฟ (volt) ลูกสวรรค์ (balloon) ตู้เย็น (refrigerator)

ทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นการยืมแบบดัดแปลงความหมาย วิธียืมอีกวิธีหนึ่งก็คือ การดัดแปลงเสียง เป็นการเทียบเสียงอังกฤษเข้ากับเสียงไทยโดยไม่สนใจว่าหมาย ความตรงกับคำเดิมหรือไม่ เช่น ปะตุกัน (Portugal) กะปิตัน (captain) ตะแล็บแก๊ป (telegraph)

ทั้งสองวิธีนี้อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นวิธีคิดแบบไทย นั่นคือ คิดถึงสิ่งใหม่ ๆ โดย เทียบกับสิ่งที่อยู่ในวัฒนธรรมของตน ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วหรือเสียงที่มีอยู่แล้วก็ได้ ถ้าเทียบกับสิ่งที่มีอยู่แล้วไม่ได้ ก็เทียบเข้ากับเสียงไทย

๕.๓ หลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน

ก่อนที่การบัญญัติศัพท์จะตกเป็นหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถานนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่บัญญัติศัพท์ก็คือบรรดานักปราชญ์ของไทยนั่นเอง ผู้ที่มีบทบาทเด่นในด้านนี้ก็คือ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปไตยประพันธ์ เมื่อครั้งเสด็จกลับจาก ยุโรปในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ในช่วงนั้นมีการบัญญัติศัพท์กันอย่างมากมายเพื่อใช้ในการ แปลกฎหมาย ในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ทรงออกหนังสือพิมพ์ และทรงรู้สึกว่าการบัญญัติศัพท์นั้นเป็นเรื่องจำเป็นมาก ทรงมีความเห็นว่า การเข้าถึง ประชาชนจะใช้ภาษาอังกฤษมิได้ เพราะศัพท์ภาษาอังกฤษยังไม่สามารถแทรกซึมเข้าไป ในความนึกคิดของคนไทยในขณะนั้น ทางที่ดีที่สุดก็คือการใช้คำไทย ถ้าหากคำ ไทยไม่ได้ก็อาจจะอาศัยคำบาลีสันสกฤตที่มีใช้อยู่ในภาษาไทยแล้วได้ (Wan Waithayakon 1970:33-38)

ด้วยเหตุฉะนี้เอง เกณฑ์การบัญญัติศัพท์ของ ราชบัณฑิตยสถาน จึงเป็นดังนี้ คือ

วิธีคิดคำขึ้นใหม่คือ ถ้าศัพท์ใดสามารถผูกคำขึ้นใหม่ได้ก็พยายามใช้คำไทย ก่อน ต่อเมื่อหากำไทยที่เหมาะสมและตรงกับความหมายของศัพท์ไม่ได้แล้ว ให้หากำจากภาษาบาลีและสันสกฤตที่มีใช้อยู่แล้วในภาษาไทยมาผูกเป็น ศัพท์ขึ้น และถ้ายังหากำเหมาะสมไม่ได้อีก จึงใช้วิธีทับศัพท์

(ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๐ก:(๑๑))

อย่างไรก็ตาม คำไทยที่ราชบัณฑิตยสถานเลือกมาใช้ก็มักจะเป็นภาษาแบบ
แผน ส่วนคำบาลีสันสกฤตบางคำก็เป็นคำที่คนไทยทั่วไปไม่คุ้น ยิ่งกว่านั้นก็มักจะ
หลีกเลี่ยงการทับศัพท์ ถ้าเป็นไปได้ ด้วยเหตุฉะนั้นเอง จึงเกิดข้อขัดแย้งในหมู่ผู้ใช้
ภาษาไทยรุ่นใหม่บางส่วน โดยเฉพาะในแวดวงคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๔ การไหลบ่าของศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำยืมจากภาษาอังกฤษที่เริ่มเข้ามาสู่ภาษาไทยเมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีก่อนนั้น
มักจะไม่ใช่ว่าที่คนไทยทั่ว ๆ ไปใช้ มีบุคคลเพียงไม่กี่คนที่มีความเกี่ยวข้องกับเอกสาร
เท่านั้นที่เข้าใจคำแปลก ๆ เหล่านั้น แม้แต่ในสมัยที่ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรม
หมื่นนคราธิพงศประพันธ์ ทรงเริ่มบัญญัติศัพท์ ก็จะมีเพียงนักปราชญ์และผู้มีความรู้
เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่รู้จักคำเหล่านั้น คนไทยทั่ว ๆ ไปมักจะรับคำเหล่านี้มาใช้อย่าง
แทบไม่มีข้อสงสัยเพราะแทบจะไม่มีโอกาสได้ยินหรือได้ใช้ศัพท์เดิมเลย ตัวอย่าง
เช่น ไทรศัพท์ จะแปลได้หรือไม่ก็ตาม แต่ทุกคนก็ยอมรับว่าเป็นชื่อเรียกสิ่งของอย่าง
หนึ่งที่เป็นของใหม่ในสังคมไทย ยิ่งถ้ามีการดัดแปลงเสียงเข้าสู่ระบบเสียงของไทย
แล้ว จะยิ่งยอมรับมากขึ้น เช่น แปป (จาก pipe) ลิตร (จาก litre) ไดโนเสาร์ (จาก
dinosaur) บรันดี (จาก Brandy) ปอนด์ (จาก pound) ฯลฯ

อย่างไรก็ตามอำนาจแห่งการสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงไม่นานมานี้ ได้ทำให้คน
ทั้งโลกเข้ามาอยู่ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น เครื่องโทรสาร ไทรศัพท์มือถือ ช่างงาน
คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ทำให้กรุงเทพฯ กับ ลอสแอนเจลิส อยู่ใกล้กัน
เหมือนกับเป็นเพื่อนบ้านกัน และบางครั้งอาจจะอยู่ใกล้กว่าเมืองบางเมืองในประเทศ
ไทยเองเสียอีก ศัพท์ใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็ศัพท์ประเภทใดจึงมิใช่เรื่องลึกลับอีกต่อไป ศัพท์
เหล่านี้เข้ามาพร้อมกับความหมาย ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นความหมายระดับนานาชาติ
หรือความหมายสากล คนไทยสามารถเข้าใจศัพท์อย่าง คอมพิวเตอร์ แฟกซ์
วิดีโอ และอื่น ๆ ในทำนองเดียวกันได้ในทันทีโดยไม่ต้องแปล

๕.๕ ความขัดแย้งระหว่างการใช้ภาษาแบบคนทั่วไปกับแบบราชบัณฑิตยสถาน

ในขณะที่ราชบัณฑิตยสถานเลือกใช้คำไทยหรือบาลีสันสกฤต คนทั่วไปกลับพอใจที่จะทับศัพท์จากคำเดิม คนทั่วไปในที่นี้หมายถึงคนรุ่นที่คุ้นกับศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างน้อยที่สุดก็คือกลุ่มที่สามารถใช้เครื่องเอทีเอ็มและโทรศัพท์มือถือได้ เหตุผลสำคัญก็คือ คนรุ่นนี้สามารถเข้าใจความหมายของศัพท์ใหม่ ๆ ได้ในทันที และมักจะตำหนิว่าศัพท์จากราชบัณฑิตยสถานนั้นต้องแปลอีกทีหนึ่ง เพราะเป็นภาษาแขก สำหรับคนรุ่นนี้ ภาษาบาลีสันสกฤตก็คือภาษาต่างประเทศเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษนั่นเอง วันเวลาที่การศึกษาอยู่ในวัดได้ผ่านพ้นไปแล้ว ในสมัยนั้นผู้ที่มีการศึกษาก็คือผู้รู้ภาษาบาลีสันสกฤตด้วย แต่ในขณะนี้มีไซเช่นนั้นเสียแล้ว

คำว่า *โทรทัศน์* เป็นศัพท์เก่าที่อยู่ในภาษาไทยมานานจนเป็นที่ยอมรับแล้วจึงไม่มีปัญหา แต่คำว่า *โทรทัศน์* ซึ่งบัญญัติขึ้นมาในทำนองเดียวกันกลับได้รับการยอมรับไม่เท่า ยังมีผู้ใช้คำว่า *แฟกซ์* มากพอ ๆ กับคำว่า *โทรทัศน์* ส่วนคำว่า *วิดีโอ* ได้รับการยอมรับน้อยกว่า *วีดีโอ* หรือแทบจะไม่มีใครใช้เลย นอกจากในวงการศึกษาบางส่วนเท่านั้น

ไม่เพียงแต่จะเลือกใช้ศัพท์เดิมเท่านั้นแต่คนทั่วไปยังเลือกใช้คำที่สั้นและกะทัดรัดกว่าด้วย ตัวอย่าง เช่น ศัพท์อังกฤษ lift ศัพท์อเมริกัน elevator คนไทยก็เลือกใช้ว่า *ลิฟต์* เหตุผลไม่ใช่เพราะเป็นคำอังกฤษ แต่เป็นเพราะสั้น *สวย* (หมายความว่าเสียงรื่นหูคนไทย) และสื่อความได้ดี

อย่างไรก็ตามหากเป็นเรื่องของคำสุภาพ ศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานก็มักจะได้รับการยอมรับในภาษาเขียนที่เป็นแบบแผน เช่น push down ใช้ว่า *กดลง* แทนที่จะเป็น *ดันลง* (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๐ก:๑๑๔)

แม้แต่คำทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานก็ยังสุภาพกว่าคำภาษาไทยบางคำ เช่น คำว่า download ราชบัณฑิตยสถานใช้ว่า *ดาวน์โหลด* (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖ค: ๖๐) แต่ผู้ใช้ภาษาบางคนใช้ว่า *ดูล*

๕.๖ ความขัดแย้งในหมู่ผู้ใช้ภาษาทั่วไป

ในหมู่มนุษย์นิยมใช้คำทับศัพท์ก็ยังคงมีความขัดแย้งกันเองอยู่บ้าง คำบางคำเคยออกเสียงผิดมานาน เมื่อมาทราบภายหลังว่าอ่านอย่างไร แม้จะรู้ว่าผิดก็มักจะไม่เปลี่ยน เช่น Audrey แต่เดิมอ่านกันมาว่า ออเดรย์ แม้อเมริกันจะอ่านว่า ออดรีก็ยังมีหลายคนที่ไม่ยอมเปลี่ยน เพราะคุ้นกับชื่อเก่าไปแล้ว

บางคนไม่สนใจว่าภาษาเดิมออกเสียงอย่างไร แต่ใช้วิธีเทียบเสียงแบบหนึ่งต่อหนึ่งเอาเอง เช่น label ออกเสียงว่า [ลา-เบล] erase ออกเสียงว่า [อี-ร่าด] หรือ [อี-ล้าด] ส่วนใหญ่บุคคลเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่ไม่สนใจเรื่องความถูกต้องของภาษา แต่กลับรักษาการออกเสียงแบบไทยไว้ได้เพราะความเคยชิน

๕.๗ ความแตกต่างระหว่างเสียงในภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ

เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างเสียงในภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ ขอให้ดูตารางเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบเสียงพยัญชนะในภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ¹

ตารางที่ ๑

ตัวอย่าง	ตัวอย่าง	อักษรโรมัน ²
คำอังกฤษ	คำไทย ³	ซึ่งใช้แทนเสียงคำไทย
๑) bib	บิบ	biɔ
๒) church	ชัช	chat
๓) deed	ดีด	dit
๔) fife	ไฟ	fai

¹ ดัดแปลงจาก The American Heritage Dictionary of the English Language. 3rd. edition, 1992.

² คำรานี้ใช้หลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน (ดูบทที่ ๗) แต่ขีดเส้นใต้ที่ตัวสะกดเพื่อแสดงข้อแตกต่างระหว่างเสียงอังกฤษกับเสียงไทย

³ คำไทยที่เลือกมาเป็นตัวอย่างนี้ ใช้เพื่อแสดงเสียงพยัญชนะเท่านั้น ไม่ใช่คำแปลหรือคำอ่าน

๕)	gag	กัก	<i>kak</i>
๖)	hat	หัด	<i>hat</i>
๗)	which	วิด	<i>wit</i>
๘)	judge	จัด	<i>chat</i>
๙)	kick	คิก	<i>khik</i>
๑๐)	lid, needle	ลิด, ดาล	<i>lit, dan</i>
๑๑)	mum	มัม	<i>mam</i>
๑๒)	no	โน	<i>no</i>
๑๓)	thing	ทิง	<i>thing</i>
		งาน	<i>ngan</i>
๑๔)	pop	พป, ภพ	<i>phop, phop</i>
๑๕)	roar	รช	<i>ro</i>
๑๖)	sauce	ศาสตร์	<i>sat</i>
๑๗)	ship, dish	ชัช	<i>chat</i>
๑๘)	tight	ทป, บท	<i>thop, bot</i>
๑๙)	thin	ทิน	<i>thin</i>
๒๐)	this	ดิส	<i>dit</i>
๒๑)	valve	วาว	<i>wao</i>
๒๒)	with	วิด	<i>wit</i>
๒๓)	yes	ญาติ	<i>yai</i>
๒๔)	zebra	ซิบ	<i>sig</i>
๒๕)	vision	ชัน	<i>chan</i>
๒๖)		ปา	<i>pa</i>
๒๗)		ตา	<i>ta</i>
๒๘)		กา	<i>ka</i>

หมายเหตุ

ก) พยัญชนะตัวสะกดของไทยไม่มีการปล่อยลมตามออกมาแบบภาษาอังกฤษ จึงแสดงด้วยการขีดเส้นใต้ตัวสะกด

ข) เสียง [ch] ในภาษาไทยใช้แทนทั้ง [ch] (ในคำ church), [j] (ในคำ judge), [sh] (ในคำ ship), และ [s] (ในคำ vision)

ค) เสียง [d] ในภาษาไทยใช้แทนทั้ง [d] (ในคำ deed) และ [th] (ในคำ this)

ง) ตัวเอน [p], [t], [k] ในภาษาไทยหมายถึงเสียง p ใน [sp] เสียง t ใน [st] และ เสียง k ใน [sk]

จ) เสียง [w] ในภาษาไทยใช้แทนทั้ง [wh] (ในคำ which), [v] (ในคำ valve) และ [w] (ในคำ with)

ฉ) เสียง [s] ในภาษาไทยใช้แทนทั้ง [s] (ในคำ sauce) และ [z] (ในคำ zebra)

ช) เสียง [th] ในภาษาไทยใช้แทนทั้ง [t] (ในคำ tight) และ [th] (ในคำ thin)

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบเสียงสระไทยกับอังกฤษ

ตารางที่ ๒

ตัวอย่าง	ตัวอย่าง	อักษรโรมัน
คำอังกฤษ	คำไทย	ซึ่งใช้แทนเสียงคำไทย
๑) pat	แพทย์	phaet
๒) pay	เผ	phe
๓) care	แก	kae
๔) father	ฟ้า	fa
๕) pet	เพชร	phet
๖) bee	บี	bi
๗) pit	พิศ	phit

๘) by	ไบ	bai
๙) pier	เปีย	pia
๑๐) pot ⁴	เพาะ	pho
๑๑) toe	โท	tho
๑๒) paw	พอ	pho
๑๓) noise	น้อย	noi
๑๔) took	ทูก	thuk
๑๕) boot	บูต	but
๑๖) out	เอา	ao
๑๗) cut ⁵	เร็ด	roet
๑๘) term	เท็ม	thoem
๑๙) item ⁶	เต็ม	toem
๒๐) butter ⁷	เออ	oe

หมายเหตุ

เสียงสระที่นำมาเปรียบเทียบนี้เป็นเสียงโดยประมาณเท่านั้น บางเสียงไม่สามารถจะใช้สระไทยใด ๆ แทนได้ ดังที่ได้อธิบายไว้ในเชิงอรรถ

จากตารางทั้งสองนี้จะเห็นได้ว่า ผู้ใช้ภาษาได้พยายามปรับเสียงภาษาอังกฤษเข้าสู่ระบบเสียงภาษาไทยอย่างไร

---

⁴ เสียงลึกลงกว่าสระเออะ

⁵ เสียงสั้นกว่า term

⁶ เสียงเบากว่าสระเออะ

⁷ เสียงอยู่ในลำคอ

๕.๘ ความขัดแย้งในการออกเสียงคำยืม

คำบางคำแม้จะเป็นคำเดิมจากภาษาอังกฤษ แต่ผู้ใช้ภาษาทั่วไปอาจจะออกเสียงต่าง ๆ กันไปได้ กลุ่มหนึ่งอาจจะออกเสียงแบบอังกฤษ อีกกลุ่มอาจจะออกเสียงแบบอเมริกัน และบางกลุ่มอาจจะออกเสียงแบบไทยก็ได้ ตัวอย่าง เช่น fax บางกลุ่มอาจจะออกเสียงฟูซ่าซ่างท้าย บางกลุ่มอาจจะออกเสียงคล้ายกับคำว่า [แฟก] ใน *ไม่คมแฟก* แต่สั้นกว่า บางกลุ่มก็ออกเสียงว่า [แฟ็ก] คำว่า multi ก็อาจจะเป็น [มัลทิ] [มัลไท] หรือ [มัลติ]

ความคุ้นเคยกับเสียงใหม่ ๆ โดยผ่านทางสื่อมวลชนและการสื่อสารก็ทำให้คนกลุ่มหนึ่งสามารถออกเสียงท้ายคำ เช่น เสียง [f], [i], [s] และ [ch] ได้ เช่น คำว่า กอล์ฟ (golf), คอล (call), ดอส (DOS), ทัช (touch) ส่วนเสียงควบกล้ำก็มีเพิ่มขึ้นมาอีก ๕ เสียงคือ ดร บร บล ดร พร และ พล เช่น ไดรฟ์ (drive) เบรก (break) บล็อก (block) ฟรี (free) ฟลิป-ฟลอป (flip-flop) ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ความขัดแย้งอีกเรื่องหนึ่งอยู่ที่การใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ในคำทับศัพท์ ดังได้กล่าวแล้วว่าหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานซึ่งพิมพ์เผยแพร่ใน พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่มีการใช้รูปวรรณยุกต์ ยกเว้นในคำที่ตรงกับคำไทยและอาจทำให้เข้าใจผิดได้ แต่ผู้ใช้ภาษาบางกลุ่มจะเติมรูปวรรณยุกต์ลงไปเพื่อให้มีเสียงเป็นไทยยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการตั้งชื่อสินค้า เช่น *เบปซี่ โค้ก*

๕.๙ ความขัดแย้งเรื่องการใช้ศัพท์ภาษาต่างประเทศ

ในปี ๒๕๓๗ สำนักข่าวเอพีได้รายงานว่าต่อไปบริษัทโฆษณา สถานศึกษา และหน่วยราชการของฝรั่งเศสจะไม่สามารถใช้คำภาษาอังกฤษได้อีกต่อไปแล้ว ตัวอย่างเช่น คำว่า bulldozer, software, chewing gum และ marketing เพราะเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๗ สภาฝรั่งเศสได้ผ่านกฎหมายฉบับหนึ่งที่บังคับให้ใช้ภาษาฝรั่งเศสแทนภาษาอังกฤษและคำยืมภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ในการโฆษณา การศึกษา และเอกสารทางราชการ

สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ คนงานก่อสร้างจะปรับถนนด้วย boteurs คอมพิวเตอร์จะใช้ logiciels เด็ก ๆ จะเคี้ยว gomme a macher ส่วนนักวางแผนขายสินค้าก็จะศึกษาเรื่อง mercatique

คำว่า hamburger ยังใช้ได้ แต่ cheeseburger ใช้ไม่ได้ ทั้ง McDonald และ Burger King ก็จะต้องไปหาคำใหม่มาใช้เรียกอาหารที่เอาขนมปังประกบเนื้อกับ fromage เสียบใหม่

ผู้ที่เสนอกฎหมายฉบับนี้เข้ามาก็คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมของฝรั่งเศสนั่นเอง หลังจากที่ฝ่ายอนุรักษ์นิยมได้เสียงข้างมากในสภา เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๓๖ ก่อนหน้านั้นรัฐบาลก็ได้ชักชวนอย่างเต็มที่ให้มวลชนและหน่วยงานเอกชนหลีกเลี่ยงคำว่า snack bar, weekend, หรือ jogging

กฎหมายฉบับใหม่นี้ระบุว่าโฆษณาจะเป็นภาษาต่างประเทศเพียงอย่างเดียวมิได้ จะต้องแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสควบคู่ไปด้วย บริษัทผู้ผลิตจะขายสินค้าโดยไม่มีคู่มือเป็นภาษาฝรั่งเศสไม่ได้ การออกอากาศทางวิทยุและวิทยุโทรทัศน์ก็จะใช้ภาษาอังกฤษไม่ได้ถ้ามีคำภาษาฝรั่งเศสใช้อยู่แล้ว

ต่อมาก็ได้มีการจัดพิมพ์ "Dictionary of Official Terms" หรือ "พจนานุกรมศัพท์ราชการ" ขึ้นมา ประกอบด้วยคำฝรั่งเศส ๓,๕๐๐ คำ จากวงการธุรกิจ วิทยาศาสตร์ และสื่อมวลชน ที่จะต้องนำมาใช้แทนคำภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ยังจะต้องใช้ภาษาฝรั่งเศสกันทั้งในห้องเรียนและในการสอบ บรรดาหนังสือสัญญาและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของบริษัทก็ต้องเป็นภาษาฝรั่งเศสถ้าต้องใช้กับชาวฝรั่งเศส

นั่นคือความคิดของชาติที่ถือกันว่ามี "วัฒนธรรมแข็ง" ชาติหนึ่งในยุโรป คราวนี้ลองหันมาฟังความคิดของชาติที่ถือกันว่ามี "วัฒนธรรมแข็ง" อีกชาติหนึ่งในเอเชียดูบ้าง นั่นก็คือญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นชอบใช้คำภาษาอังกฤษมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการโฆษณา เพราะให้ความรู้สึกกว่า "น่าบริโภค" มากกว่าจะใช้ภาษาญี่ปุ่นเอง เช่น พนักงานขายอ่างอาบน้ำ

น้ำ (bathtub) พอใจจะขาย basutabu (บะซุตะบุ) มากกว่า yokusoo (โยะกุโซ) ซึ่งเป็นภาษาญี่ปุ่น

ทั้งรัฐบาลและเอกชนต่างก็พากันตั้งชื่อหน่วยงานของตนทั้งภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น เช่น JR (Japan Railways), JA (Japan Agricultural Cooperative), JT (Japan Tobacco Inc.) JICA (Japan International Cooperation Agency) และอื่น ๆ คนส่วนใหญ่จะพอใจเรียกชื่อย่อเป็นภาษาอังกฤษมากกว่าที่จะเรียกเป็นภาษาญี่ปุ่น ด้วยเหตุผลที่ว่าภาษาญี่ปุ่นยาวไป ไม่ใช่เพราะชอบฝรั่งมากกว่า จึงนับเป็นเรื่องของการสื่อสารมากกว่าอย่างอื่น นาน ๆ ครั้งก็จะมีเสียงบ่นแผ่ว ๆ มาจากนักภาษา บางคนว่า "ซักจะใช้ภาษาอังกฤษกันมากไปแล้วนะ" แต่ส่วนใหญ่ไม่สนใจ ใครจะใช้อย่างไรก็ใช้ไปได้ตามใจชอบ นอกจากนี้ทุกปีก็ยังมีพจนานุกรมศัพท์ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่นพิมพ์เผยแพร่ออกมาอยู่มิได้ขาด ในพจนานุกรมที่ว่านี้ก็เต็มไปด้วยคำทับศัพท์

นับว่าเป็นความคิดเห็นในทางตรงกันข้ามกับฝรั่งเศส

ญี่ปุ่นพอใจกับการทับศัพท์แบบลากเข้าสู่เสียงญี่ปุ่นมาก ไม่ว่าจะคำนั้น ๆ จะมีใช้ในภาษาญี่ปุ่นอยู่แล้วหรือไม่ เช่น นม (milk) ก็กลายเป็น miruku (มิรุคุ) ทั้ง ๆ ที่มีคำ gyuunyuu (กิวนิว) ใช้อยู่แล้ว เชือก (rope) ก็กลายเป็น roopu (โรปู) ทั้ง ๆ ที่มีใช้อยู่แล้วทั้ง tsuna (สึนะ) himo (ฮิโมะ) และ ito (อิโตะ) เข็มขัด (belt) ก็กลายเป็น beruto (เบรุโตะ) ทั้ง ๆ ที่มี bando (บันโดะ) ใช้อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามผู้ใช้ภาษาเหล่านี้ได้อธิบายให้ฟังว่า คำทับศัพท์จะใช้กับสิ่งใหม่ เช่น "นมกล่อง" ใช้นว่า miruku แต่ "นมวัว" ยังใช้นว่า gyuunynn เป็นต้น นับเป็นการเพิ่มคำใหม่เข้ามาใช้ในภาษาให้พอเพียง

บางคำก็ทับศัพท์มาโดยตรง โดยไม่มีคำญี่ปุ่นเดิมใช้อยู่ เช่น กาแฟร้อน (hot coffee) ก็กลายเป็น hotto koohee (ฮอตโตะ โคฮี) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า hotto ข้าวแกง (curry-rice) ก็กลายเป็น karee-raisu (คาเร-ไรซุ)

คำใหม่ ๆ อย่าง McDonald, hamburger และ hot dog ก็โดนแปลงเสียงเสียจนจำแทบไม่ได้ เป็น makudonarudo (มะกุโตะนะรุโตะ) hambaagaa (ฮัมบากา) และ hottodoggu (ฮอตโตะดกกุ)

ส่วนคำต้องห้ามของฝรั่งเศสก็โดนแปลงชาติเป็นญี่ปุ่นไปดังนี้คือ

bulldozer	กลายเป็น	burudoozaa (บุรุโดซา)
software	กลายเป็น	sofutowea (โซฟูโตะเวอะ)
chewing gum	กลายเป็น	chuingu gamu (ชูอิงกู กะมุ)
marketing	กลายเป็น	maakettingu (มาเก็ตติงกู)
cheeseburger	กลายเป็น	chiizubaagaa (ชีซุบาากา)
snack bar	กลายเป็น	sunakku baa (ซุนักกู บา)
jogging	กลายเป็น	jogingu (โจะกิงกู)
weekend	กลายเป็น	uiiku endo (อุอิกู เอ็นโดะ)

ศัพท์นี้มีคำเดิมว่า shuumatsu (ซูมะสึ)

ญี่ปุ่นกล่าวว่าการใช้คำทับศัพท์เหล่านี้ไม่ได้ทำให้ “เสื่อมเสียวัฒนธรรม” แต่กลับทำให้มีคำให้เลือกใช้ในภาษามากขึ้น เช่น ในกรณีของคำว่า เชือก เป็นต้น ส่วนไทยเราน่าจะอยู่ในทางสายกลาง เพราะยังไม่ถึงกับมีกฎหมายขึ้นมาห้ามการใช้คำภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือภาษาอังกฤษ มีแต่คำขอร้อง คำปราชัย และกฎเกณฑ์ย่อย ๆ เท่านั้น

ในแง่ของธรรมชาติแห่งพฤติกรรมของภาษาแล้ว ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น ไทย หรือ ภาษาใด ๆ ก็เหมือนกันทั้งสิ้น ที่จะต่างกันก็คือความคิดของคนเท่านั้น ในกรณีนี้ฝรั่งเศสออกจะเสียวอยู่มากที่บังคับใช้คำ ๓,๕๐๐ คำในพจนานุกรม เพราะอีกไม่นานก็คงจะมีเสียงตำหนิตามมาว่า “บัญญัติศัพท์ไม่ทัน” ดังเช่นที่ราชบัณฑิตยสถานประสบอยู่

ในยุคแห่งข่าวสารข้อมูลที่โลกกำลังจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในด้านการสื่อสารนี้ ไม่มีชาติใดภาษาใดที่จะสามารถบัญญัติศัพท์ได้ทันการทับศัพท์

นี่คือความจริงทางภาษาที่หลายคนอาจจะยังไม่ยอมรับ

การต่อต้านภาษาอังกฤษที่เกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศสนี้ ทำให้เกิดปฏิกิริยาในเชิงลบอย่างรวดเร็วเกินคาด

หนังสือพิมพ์ Japan Times เขียนล้อเลียนไว้ในคอลัมน์เกี่ยวกับภาษาคอลัมน์หนึ่ง โดยทำเป็นรูปแบบการสนทนาระหว่างญี่ปุ่นกับฝรั่ง ซึ่งพอจะถอดความเป็นไทยได้ดังนี้

ญี่ปุ่น: (เขียนเป็นภาษาญี่ปุ่นที่อ่านไม่ออก)

ฝรั่ง: ไซ้แล้วภาษาอังกฤษนี้ก็รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ มาตั้งนานแล้ว ดูให้ตี ๆ ก็มีคำยืมตั้งมากมาย เรียกได้ว่าเป็น potpourri ที่เดียว มีคำตั้งมากมายที่มา via ภาษาฝรั่งเศส

ญี่ปุ่น: เรื่องสำคัญในตอนนี่ก็คือว่าฝรั่งเศสเขากำลังจะกำจัดคำยืมภาษาอังกฤษออกไปให้หมด ไซ้ใหม่

ฝรั่ง: ความคิดแบบนี้มัน passé ลินดี คุณว่าไหม คำยืมภาษาฝรั่งเศสเองก็เถอะ ถ้าใช้มาก ๆ ก็ฟังดูไซ้โอ้ แต่คนอังกฤษก็ยอมรับว่าคำฝรั่งเศสบางคำใช้แล้วดูมีมาตกว่าคำอังกฤษธรรมดา ๆ แยะ

ญี่ปุ่น: ไหนลองยกตัวอย่างซิ

ฝรั่ง: อย่าง "a bouquet of flowers" ก็ฟังดูรูกว่า "a bunch of flowers" นะ ไซ้ bunch นะ เขาเอาไว้ใช้กับกล้วยเท่านั้นแหละ มีใครใช้ว่า "a bouquet of bananas" บ้างละ หรืออย่างเรื่องอาหาร คำว่า "hors d'oeuvres" ก็ฟังดูน่ากินกว่า "starters" เป็นกอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าตามมาด้วย apéritif

ญี่ปุ่น: แต่คุณต้องเห็นใจคนฝรั่งเศสหรือคนญี่ปุ่นที่อยากจะรักษาเอกลักษณ์ของภาษาของตนเองไว้บ้างนะ

ฝรั่ง: เออ ผมก็เห็นใจนะ มันต้องมีขอบเขตเหมือนกัน แต่ผมมัน laissez-faire เกินกว่าจะไปกังวลเรื่องนี้

ญี่ปุ่น: (เขียนเป็นภาษาญี่ปุ่น อ่านไม่รู้เรื่อง)

จะเห็นได้ว่าบทความนี้ตั้งใจใช้คำยืมภาษาฝรั่งเศสในข้อความภาษาอังกฤษอย่างเต็มที่ เพื่อให้เห็นว่าคำยืมมีความสำคัญอย่างไรในภาษา

ส่วนปฏิกริยาในประเทศฝรั่งเศสเองก็มีไม่แพ้กัน นอกจากที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์แล้ว ก็มีข่าวว่ามีกรวิพากษ์วิจารณ์กันมาก บางคนเห็นเป็นเรื่องซ้ำ

ชั้น บางคนกล่าวว่าเป็นความคิดที่ดีที่จะช่วยกันอนุรักษ์ภาษาของตนไว้ แต่ไม่ควร
 บังคับเป็นกฎหมาย สภาสูงถึงกับกล่าวว่า เป็นกฎหมายที่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน
 ถ้าจะบังคับก็บังคับได้แต่ข้าราชการและคนของรัฐบาลเท่านั้น จะไปบังคับคนทั่วไป
 หรือสื่อมวลชนไม่ได้ แต่ถึงกระนั้นก็คงจะปฏิบัติจริงได้ยาก เช่น นักข่าวไปสัมภาษณ์
 ประธานาธิบดีเรื่องฟุตบอล ประธานาธิบดีก็ต้องใช้คำภาษาฝรั่งเศสแทนคำว่าฟุตบอล
 เพราะมีเช่นนั้นจะผิดกฎหมาย ส่วนนักวิชาการก็กล่าวว่า เป็นไปไม่ได้ เพราะบทความ
 ที่เขียนใช้คำทับศัพท์จนเคยชินแล้ว โดยเฉพาะศัพท์ทางคอมพิวเตอร์ หากเปลี่ยนมา
 เป็นภาษาฝรั่งเศสก็จะมีคนเข้าใจ นอกจากนี้ก็ยังมีกรทำสถิติให้ดูด้วยว่า ในภาษา
 อังกฤษนั้นก็มีคำยืมภาษาฝรั่งเศสมากกว่าที่ฝรั่งเศสจะยืมมาจากภาษาอังกฤษเสียอีก
 เหตุการณ์ข้างต้นนี้เป็นอุทาหรณ์ให้เห็นว่าภาษานั้นมีพลังเหนือผู้มีอำนาจ ไม่มี
 ใครในโลกนี้ที่สามารถจะพูดได้ว่า "ฉันสั่งให้ใช้ภาษาอย่างนี้" การแนะนำและชักชวน
 เท่านั้นที่สามารถจะใช้ได้ในโลกของภาษา ไม่ว่าภาษานั้นจะเป็นภาษาต่างประเทศหรือ
 ภาษาไทยก็ตาม^๑

หมายเหตุ

potpouri	= เครื่องหอมผสม
via	= โดยทาง
passé	= ล้าสมัย
bouquet	= ช่อดอกไม้
hors d'oeuvres	= ของหวานก่อนอาหาร
apéritif	= การดื่มเหล้าเล็กน้อยเพื่อเจริญอาหาร
laissez-faire	= ไม่ยุ่งเรื่องของผู้อื่น

^๑ ใน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งนับเป็นเวลาประมาณ ๑๐ ปีหลังจากที่ฝรั่งเศสได้ออกกฎหมายฉบับดังกล่าว
 ปรากฏว่าไม่มีใครสนใจเรื่องนี้อีกแล้ว ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีการแก้ไขกฎหมายก็ตาม

๕.๑๐ การบังคับใช้ศัพท์บัญญัติ

เราได้ทราบจากข้อความข้างต้นแล้วว่า ศัพท์บัญญัติคืออะไร และใครเป็นผู้บัญญัติ คำถามต่อไปก็คือ บังคับใช้หรือไม่

สำหรับในประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยมี ราชบัณฑิตยสถาน เป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ เพราะในขณะนั้น ราชบัณฑิตยสถาน เป็นส่วนราชการซึ่งมีหน้าที่ ๓ ประการคือ

- ๑) ค้นคว้าและบำรุงสรรพวิชาให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติและประชาชน
- ๒) ติดต่อและแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์การปราชญ์อื่น ๆ
- ๓) ให้ความเห็น คำปรึกษาและปฏิบัติการเกี่ยวกับวิชาตามความประสงค์

ของรัฐบาล

ในปัจจุบันนี้ราชบัณฑิตยสถานมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ดังนี้คือ

๑) ค้นคว้า วิจัย และบำรุงสรรพวิชา แล้วนำผลงานที่ได้สร้างสรรค์ออกเผยแพร่ให้เป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศและประชาชน

๒) ติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสานงานทางวิชาการกับองค์การปราชญ์และสถาบันทางวิชาการอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓) ให้ความเห็น คำแนะนำ และคำปรึกษาทางวิชาการแก่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี

๔) ให้บริการทางวิชาการแก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรมหาชน หน่วยงานอื่นของรัฐ สถาบันการศึกษา หน่วยงานของเอกชน และประชาชน

๕) ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำพจนานุกรม สารานุกรม อักษรานุกรม อนุกรมวิธาน การบัญญัติศัพท์วิชาการสาขาต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำพจนานุกรมศัพท์วิชาการภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยและงานวิชาการอื่น ๆ

๖) กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย การอนุรักษ์ภาษาไทยมิให้แปรเปลี่ยนไปในทางที่เสื่อม และการส่งเสริมภาษาไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติให้ปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้น

(ราชกิจจานุเบกษา ๒๕๔๔: ๒)

ในปัจจุบัน ราชบัณฑิตยสถานมีคณะกรรมการต่าง ๆ อยู่ ๔๓ คณะ (ดู ภาคผนวก ก) รวมจำนวนกรรมการประมาณ ๓๐๐ คน บุคคลเหล่านี้คือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ นอกจากราชบัณฑิตและภาควิชาแล้วก็ยังมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้แทนจากมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนวิชานั้น ๆ อีกด้วย

สำหรับคำถามที่ว่า “ศัพท์บัญญัติบังคับใช้หรือไม่” นั้น ขอยกคำกราบบังคมทูลของ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสในการประชุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ห้องประชุมคณะอักษรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๐๕ มาอ้างอิงดังนี้

การบัญญัติศัพท์นั้นจะใช้วิธีบังคับไม่ได้ เพราะว่าของมีชีวิตชีวของเขาเอง ซึ่งหลักทางภาษาศาสตร์ฝรั่งเรียกว่า genius of the language อัจฉริยลักษณะของภาษา แต่แต่ละภาษาก็มีอัจฉริยลักษณะของตน คำว่า อัจฉริยลักษณะมีเสียงไม่เพราะเลย คำนี้ไม่ใช่ของข้าพระพุทธเจ้า เขาใช้กันมา เรียกตามที่เขาใช้กันมา ฉะนั้นผู้ที่คิดศัพท์ขึ้นหรือตั้งศัพท์ขึ้นจะต้องตั้งให้เหมาะแก่ที่ genius of the language จะรับรอง เพราะฉะนั้นบางทีก็ไม่รับรอง ข้าพระพุทธเจ้าจะให้ตัวอย่าง เช่น คำว่า culture ที่แรกไปคิดทางสันสกฤต ออกมาว่า พฤทธิธรรม ก็ไม่มีใครตามเพราะว่าเสียงไม่เข้าจังหวะกับภาษาไทย เพราะฉะนั้น genius of the language ก็ ไม่รับ วันหนึ่งข้าพระพุทธเจ้าเขียนว่า วัฒนธรรม ออกมา จังหวะเหมาะสมกับคำภาษาไทย เพราะฉะนั้นก็เลยรับกัน

(นราธิปพงศ์ประพันธ์ ๒๕๔๔: ๘๕)

ฉะนั้นไม่ว่าราชบัณฑิตยสถานจะทำงานได้ช้าหรือเร็ว ก็ไม่มีหน้าที่บังคับให้ใครใช้ศัพท์บัญญัติ ได้แต่เพียงเสนอแนะศัพท์ที่เหมาะสมให้ใช้เท่านั้น นอกจากนี้ ก็ยังไม่มีหน้าที่ห้ามปรามมิให้เอกชนบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เองตามใจชอบอีกด้วย หากเอกชนบัญญัติได้ดีราชบัณฑิตยสถานก็อาจจะนำมาใช้ด้วยก็ได้ และหากราชบัณฑิตยสถาน

บัญญัติศัพท์ได้เหมาะสมกว่า ผู้ใช้ภาษาก็ควรจะเลือกใช้ศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานเอง โดยมีต้องบังคับ นอกจากนี้ในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติการเกี่ยวกับวิชาของรัฐบาล เมื่อรัฐบาลมีปัญหาทางด้านภาษาก็จะมอบให้ราชบัณฑิตยสถานทำ เช่น ขอให้ตั้งชื่อภาษาไทยให้แก่ประเทศใหม่ ๆ ที่เพิ่งเกิดขึ้น หรือประเทศที่เปลี่ยนชื่อใหม่ เป็นต้น ในกรณีนี้ผู้ใช้ภาษารายอื่น ๆ ก็มักจะใช้ตาม ส่วนศัพท์บัญญัติทั่ว ๆ ไปนั้น ผู้ใช้ภาษาเท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสินว่าศัพท์ใดจะติดอยู่ในภาษา ดังเช่นที่ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงษ์ประพันธ์ทรงเขียนไว้ในคำนำหนังสือ ศัพท์บัญญัติ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ว่า

การใช้เท่านั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่า ศัพท์ใดใช้ได้ ศัพท์ใดควรแก้ไข
(ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๓๒๖: (คำนำ))

ฉะนั้นศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานจึงมีไว้เพื่อเป็นหลัก และชักชวนให้ใช้ หากจะมีผู้นำไปบังคับใช้ก็ถือว่าเป็นนโยบายของหน่วยงานแต่ละแห่งเท่านั้น

๕.๑๑ ปัญหาการทับศัพท์

ในข้อ ๕.๓ ได้กล่าวไว้แล้วว่า

วิธีคิดคำขึ้นใหม่คือ ถ้าศัพท์ใดสามารถผูกคำขึ้นใหม่ได้ก็พยายามใช้คำไทยก่อน ต่อเมื่อหาคำไทยที่เหมาะสมและตรงกับความหมายของศัพท์ไม่ได้แล้ว ให้หาคำจากภาษาบาลีและสันสกฤตที่มีใช้อยู่แล้วในภาษาไทยมาผูกเป็นศัพท์ขึ้น และถ้ายังหาคำเหมาะสมไม่ได้อีก จึงใช้วิธีทับศัพท์

(ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๐ก:(๑๑))

แต่ในสมัยแรกเริ่มนั้น เราใช้วิธีที่ใกล้เคียงกับการทับศัพท์ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นการบัญญัติศัพท์ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ ๕.๒

ในปัจจุบันนี้ การทับศัพท์หมายถึงการใช้ศัพท์จากภาษาเดิมแต่เขียนด้วย อักษรภาษาพื้นเมือง ในกรณีของประเทศไทยก็คือการใช้อักษรไทย ส่วนใหญ่การทับ ศัพท์ในภาษาไทยนั้นเป็นการทับศัพท์จากภาษาอังกฤษ ราชบัณฑิตยสถานได้เคย จัดทำหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษขึ้นเป็นอันดับแรก และได้ประกาศใช้เป็น ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ เหมาะสมยิ่งขึ้นและได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์ใหม่เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นอาจจะไม่เหมาะสมกับ ศัพท์ที่มาจากภาษาอื่น ๆ ราชบัณฑิตยสถานจึงได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการปรับ ปรุงหลักเกณฑ์การทับศัพท์พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอื่น ๆ อีก โดยพิจารณาจัดทำเฉพาะภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยใน ประเทศก่อน ในที่สุดจึงได้หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอื่น ๆ อีก ๘ ภาษา คือ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน รัสเซีย ญี่ปุ่น อาหรับ และ มลายู และได้ประกาศใช้เมื่อวัน ที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ตำราเล่มนี้จะได้กล่าวถึงปัญหาการทับศัพท์ภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นเป็น ส่วนใหญ่ ส่วนการทับศัพท์จากภาษาอื่นนั้น จะกล่าวถึงบ้างพอสมควร

๕.๑๒ การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษของราชบัณฑิตยสถานนั้นเป็นหลักที่เอื้อ การอ่านแบบไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงสระ แม้ภาษาอังกฤษจะออกเสียงอยู่ในลำ คอโดยไม่เน้น แต่ในภาษาไทยจะกำหนดให้ใช้สระที่ออกเสียงได้อย่างชัดเจน โดยจะ สังเกตได้ว่า ไม่มีการใช้ สระอี สระอิ หรือ สระเออะ (ซึ่งไม่มีตัวสะกด) เช่น broccoli ทับศัพท์เป็น *บรอกโคลี* ทั้ง ๆ ที่พยางค์กลางนั้นออกเสียงใกล้เคียงกับ สระเออะ มากกว่า สระโอ

ในด้านพยัญชนะนั้นก็แบ่งเป็นพยัญชนะต้นกับพยัญชนะตัวสะกด

๕.๑๒.๑ พยัญชนะต้น

อักษรไทยที่จะใช้เป็นพยัญชนะต้นนั้น ถ้าเป็นพยัญชนะที่มีทั้งอักษรสูงและ อักษรต่ำคู่กันก็ให้ใช้อักษรต่ำ ดังนี้คือ

ใ้ ค ไม่ใ้ ฆ (เช่น cat แคต)
 ใ้ ฆ ไม่ใ้ ฌ ยกเว้นที่เป็นอักษรนำ (เช่น silicon ซิลิคอน, Sweden สวีเดน)
 ใ้ ฌ ไม่ใ้ ฉ (เช่น Chicago ชิคาโก)
 ใ้ ฟ ไม่ใ้ ผ (เช่น parabola พาราโบลา)
 ใ้ ฟ ไม่ใ้ ฝ (เช่น Fox ฟอกซ์)
 ใ้ ฮ ไม่ใ้ ห (เช่น Haematite ฮีมาไทต์)
 ใ้ ท ไม่ใ้ ถ (เช่น Tasmania แทสเมเนีย)
 นอกนั้นก็ใ้เทียบให้ใกล้เคียงที่สุด ดังนี้คือ
 b ใ้ บ (เช่น base เบส)
 d ใ้ ด (เช่น dead เดด)
 g ใ้ จ หรือ ก (เช่น gestagen เจสตาเจน, galaxy กาแล็กซี)
 gh (บางคำ) ใ้ ก (เช่น ghetto เกตโต)
 gn (ที่ไม่ออกเสียง g) ใ้ น (เช่น gneiss ไนส์)
 gu ใ้ ก หรือ กว (เช่น penguin เพนกวิน, Guildford กิลด์ฟอร์ด)
 j ใ้ จ (เช่น Jim จิม)
 l ใ้ ล (เช่น lock ล็อก)
 m ใ้ ม (เช่น micro ไมโคร)
 n ใ้ น (เช่น nucleus นิวเคลียส)
 q ใ้ ก (เช่น Qatar กาตาร์)
 r ใ้ ร (เช่น radium เรเดียม)
 rh ใ้ ร (เช่น rhodonite โรโดไนต์)
 v ใ้ ว (เช่น volt โวลต์)
 w ใ้ ว (เช่น Wales เวลส์)
 wh (ที่ไม่ออกเสียง h) ใ้ ว (เช่น white ไวต์)
 y ใ้ ย (เช่น Yale เยล)
 สำหรับพยัญชนะต้นนี้มีข้อยกเว้นอยู่ 4 ตัว คือ s p t k
 son ที่อยู่ท้ายชื่อ ให้ใ้ว่า "สัน" (เช่น Johnson จอห์นสัน)

p เมื่อเป็นพยัญชนะต้นให้ใช้ พ โดยตลอด ยกเว้นกลุ่มพยัญชนะบางกลุ่มที่
ไทยนิยมใช้เสียง ป ให้ใช้ ป ดังนี้ super-; -pa, -pean, -per, -pia, -pic, -ping, -
pion, -po, -pus และ -py (เช่น superman ซูเปอร์แมน, Europa ยูโรปา,
European ยูโรเปียน, bumper บัมเปอร์, Olympia โอลิมเปีย, topic ทอปิก,
shopping ซอปปิง, champion แชมเปียน, hippo ฮิปโป, Olympus โอลิมปัส, hippy
ฮิปปี)

t เมื่อเป็นพยัญชนะต้นให้ ท โดยตลอดยกเว้นกลุ่มพยัญชนะบางกลุ่มที่ไทยเร
านิยมใช้เสียง ต ให้ใช้เสียง ต ดังนี้ anti-, auto-, inter-, multi-, photo-; -ta, -ter, -ti, -
tic, -ting, -tis, -to, -ton, -tor, -tre, -tum, -tus และ -ty (เช่น antibody, automatic
ออโตแมติก, intercom อินเตอร์คอม, multimedia มัลติมีเดีย, photocopy โฟโต
ก๊อบปี, zygomata ไชโกมาตา, computer คอมพิวเตอร์, computing คอมพิวเตอร์,
Atlantis แอตแลนติส, ghetto เกตโต, Clinton คลินตัน, doctor ด็อกเตอร์, theatre
เธียเตอร์, quantum ควอนตัม, Titus ไทตัส, Christy คริสตี)

k เมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์สุดท้าย ให้ใช้ ก (เช่น bunker บังเกอร์,
market มาร์เก็ต, Yankee แยกกี)

ข้อยกเว้นเหล่านี้เป็นการเอื้อความนิยมของไทยที่เคยมีมาแต่เก่าก่อน เพราะ
คำทับศัพท์ที่เข้ามาสู่ภาษาไทยนานแล้วมักจะมีลักษณะเช่นนี้ ซึ่งทำให้เกิดความขัด
แย้งในปัจจุบันอยู่น้อย

๕.๑๒.๒ พยัญชนะตัวสะกด

พยัญชนะตัวสะกดนั้นก็กำหนดให้ใช้ตัวสะกดตรงตามแม่ตัวสะกดของไทยให้
มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือ

แม่กก ใช้ ก (เช่น York ยอร์ก)

แม่กง ใช้ ง (เช่น king คิง)

แม่กม ใช้ ม (เช่น Tom ทอม)

แม่เกอว ใช้ ว (เช่น cowboy คาวบอย)

แมกน ใช้ได้ ๒ ตัว คือ ใช้น แทน n (เช่น cyclone ไชโคลน) และใช้ ล แทน l (เช่น Shell เชลล์) ซึ่งคนไทยก็มักจะออกเสียงตามแบบภาษาไทย นั่นคือออกเสียงเหมือนใช้น สะกด

แมกบ ใช้ได้ ๓ ตัว คือ ใช้น แทน b (เช่น Gibb กิบบ์) ใช้ ป แทน p (เช่น capsule แคปซูล) และใช้ ฟ แทน f, gh, ph และ v (เช่น Cliff คลิฟฟ์, Gough กอฟ, graph กราฟ, love เลิฟ) ซึ่งคนไทยก็มักจะออกเสียงตามแบบภาษาไทย นั่นคือออกเสียงเหมือนใช้น สะกด

แมกด ใช้ได้ ๗ ตัว คือ ใช้น แทน d (เช่น dead เดด) ใช้ ต แทน t (เช่น wait เวต) ใช้ ท แทน th (เช่น zenith เซนิท) ใช้ จ แทน ge (เช่น rouge รูจ) ใช้ ช แทน ch (เช่น beach บีช) ใช้ ซ แทน sh กับ z (เช่น harsh ฮาร์ช, Vaduz วาดุซ) และ ใช้ ส แทน s (เช่น Lagos ลากอส)

พยัญชนะตัวสะกดที่มีมากกว่าหนึ่ง ก็ให้ใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับ อักษรที่คนไทยไม่ออกเสียงหรือออกเสียงยาก เช่น horn ฮอร์น หรือตัดออกเสียงบ้าง เช่น world เวิลด์

ในด้านวรรณยุกต์ถือหลักหน่วยเสียง นั่นคือถือว่าในภาษาอังกฤษไม่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ไม่ว่าจะออกเสียงสูงต่ำอย่างไรก็ยังคงมีความหมายเหมือนเดิมจึงให้เขียนเป็นกลาง ๆ ไม่ต้องใช้รูปวรรณยุกต์กำกับ ยกเว้นคำที่พ้องกับคำไทยจนอาจจะเกิดความเข้าใจผิดได้จึงจะใช้รูปวรรณยุกต์กำกับ เช่น Coke โค้ก coma โคม่า

๕.๑๓ ปัญหาอันเกิดจากความเห็นไม่ตรงกัน

เกณฑ์ที่กล่าวมาโดยสังเขปข้างต้นนี้มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังจะได้ยกมากล่าวถึงต่อไปข้างหน้า

เมื่อราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์ *หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ฯลฯ* ขึ้นมาใน พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น ตอนหนึ่งในคำนำได้กล่าวไว้ว่า

...ราชบัณฑิตยสถานตระหนักดีว่า หลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นนี้แม้ จะได้ พิจารณากลั่นกรองกันอย่างรอบคอบแล้วก็ตาม ก็ยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงข้อ

บทพร้อง และครอบคลุมปัญหาการทับศัพท์ได้ทุกกรณี แต่เพื่อให้การเขียนทับศัพท์เป็นมาตรฐานเดียวกัน การนำหลักเกณฑ์นี้ไปใช้เป็นคู่มือย่อมก่อให้เกิดประโยชน์และลดปัญหาหลงได้บ้าง

(ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๓๕: (๗))

แสดงว่าราชบัณฑิตยสถานก็ได้ตระหนักอยู่แล้วว่าหลักเกณฑ์นี้อาจจะยังมีข้อบกพร่องและยังไม่ครอบคลุมปัญหาการทับศัพท์ได้ทุกกรณี

ในปัจจุบันนี้ หากสังเกตการทับศัพท์ในสื่อมวลชนจะเห็นได้ว่า บางครั้งก็ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความเห็นไม่ตรงกันก็ได้ ไม่ใช่ใช้ผิดเสมอไป

ในด้านสระ ผู้ทับศัพท์บางรายถือหลักการเอื้อภาษาอังกฤษมากกว่าหลักการเอื้อภาษาไทย ในกรณีเช่นนี้ อาจจะใช้ สระอี สระอือ หรือ สระเออะ ให้ใกล้เคียงกับภาษาอังกฤษมากที่สุดก็ได้ เช่น broccoli ทับศัพท์เป็น *บรอกเคอะลี* หรือ *บรอกเคอลี*

ในด้านพยัญชนะต้น ผู้ทับศัพท์บางรายเลือกใช้ทั้งอักษรสูงและอักษรต่ำ ตามการออกเสียงแบบใดแบบหนึ่ง เช่น shade *เชด* บางรายก็เลือกใช้อักษรตัวอื่นเพื่อแยกเสียงพยัญชนะอังกฤษ ทั้ง ๆ ที่พยัญชนะไทยนั้น ๆ ก็ได้ออกเสียงต่างออกไป เช่น ใช้ ท แทน t (tone โทน) ใช้ ธ แทน th (theme ธีม) อักษรไทยบางตัวที่เลือกมาใช้ก็เป็นเรื่องของความรู้สึกมากกว่าเสียง เช่น Sean *ฉอน* เพราะไม่ชอบเขียนว่า *ซอน*

ในด้านพยัญชนะตัวสะกด บางรายนิยมใช้อักษรตัวเดียวกันทั้งที่เป็นพยัญชนะต้นและพยัญชนะตัวสะกด โดยใช้หลักว่าเป็นอักษรตัวเดียวกัน เช่น Kansas *แคนซัส* New York *นิวยอร์ก* ในกรณีนี้ k จะถอดเป็น ค ไม่ว่าจะเขียนพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะตัวสะกด ถ้าเป็นหลักของราชบัณฑิตยสถานจะเขียนว่า *นิวยอร์ก*

หลักการใช้อักษรตัวเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ที่ตำแหน่งใดนี้ได้รวมไปถึงตัว p t k ที่ตามหลัง s ด้วย ราชบัณฑิตยสถานใช้หลักภาษาศาสตร์ โดยถือว่า p t k ที่เป็นพยัญชนะต้นให้ถอดเป็น พ ท ค แต่ถ้าตามหลัง s ให้ถอดเป็น ป ต ก เช่น parabola พาราโบลา spray สเปรย์ Tasmania แทสเมเนีย Stanford สแตนฟอร์ด Kansas

แคนซัส skyros สกิรอส ส่วนผู้ที่ถือหลักการใช้อักษรเดียวกันตลอด จะใช้ พ ท ค ทุกที่ เช่น Springsteen สพริงสทีน

ส่วนการใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตนั้น บางรายก็ใช้กำกับอักษรทุกตัวโดยไม่ตัด เช่น world เวิร์ลด์ และบางรายก็ไม่ใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต แต่ใช้จุดใต้ตัวอักษรแทน เช่น horn ฮอรุน

ข้อขัดแย้งในด้านการทับศัพท์ที่เกิดขึ้นมากที่สุดก็คือ การใช้พยัญชนะต้น ดังนี้

j ซึ่งกำหนดว่าให้ใช้ จ นั้น ความจริงเสียงจะก้ำกึ่งอยู่ระหว่าง จ กับ ย แต่กรรมการเลือกใช้ จ เพื่อนำ ไปใช้แทนเสียง y คนที่ไม่เห็นด้วยก็จะเขียน John ว่า ยอห์น เขียน Jim ว่า ยิม ซึ่งก็จะไปตรงกับเสียง y เช่น York ยอร์ก

v ซึ่งกำหนดว่าให้ใช้ ว นั้น ความจริงเสียงจะก้ำกึ่งอยู่ระหว่าง ว กับ ฟ เมื่อเป็นพยัญชนะตัวสะกดจึงใช้ ฟ ตัว v นี้ถ้าเป็นภาษาเยอรมันก็จะให้ถอดเป็น ฟ เพราะเสียงใกล้เคียงกว่า เฉพาะจะนั้น รถยนต์ยี่ห้อ Volk (ซึ่งตรงกับ folk ในภาษาอังกฤษ) จึงเขียนว่า ไฟล์ก (เป็นการทับศัพท์จากภาษาเยอรมัน ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ) นามสกุลภาษาเยอรมัน ที่มีคำว่า von ถ้าอ่านแบบภาษาอังกฤษก็จะใช้ วอน ถ้าอ่านแบบเยอรมันก็จะใช้ ฟอน

ข้อยกเว้นเกี่ยวกับ son, p, t, k นั้น กล่าวว่าเป็นความนิยมของไทยมาแต่เดิม แต่บางกรณีก็ผิดหลักภาษาศาสตร์

son ที่อยู่ท้ายชื่อ ที่ให้ใช้ว่า "สัน" นั้น ถ้าถือตามหลักของราชบัณฑิตยสถานเองก็ต้องใช้ว่า "ชัน" แต่ดูเหมือนว่าปัจจุบันก็ยังนิยมใช้เหมือนเดิม ไม่ว่าจะ เป็น เอปสัน (Epson) หรือ แจ็กสัน/แจ็กสัน (Jackson)

ข้อยกเว้นของ k ที่ว่าเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์สุดท้าย ให้ใช้ ก นั้น ก็ดูเหมือนว่าจะไม่สู้จะมีผู้ค้าน เพราะพยางค์นี้ในภาษาอังกฤษก็มักจะเป็นเสียงไม่เน้น อยู่แล้ว เมื่อไม่เน้นเสียง k ก็จะออกคล้าย ๆ กับ ก นั้นเอง

แต่ที่ถกเถียงกันมากที่สุดก็คือ p กับ t เพราะข้อยกเว้นนี้เอื้อความนิยมเดิมกฎของราชบัณฑิตยสถานที่ไม่ใช่ข้อยกเว้นนั้นถูกต้องแล้ว ผู้ที่เคยชินกับคำเดิมหรือกฎเดิมก็ยังใช้ต่อไป ผู้ที่อยากจะให้ถูกต้องตามตามกฎ ก็ใช้ตามกฎที่ไม่ใช่ข้อยกเว้น

เราจึงได้เห็นทั้ง คลินตัน/คลินตัน คอมพิวเตอร์/คอมพิวเตอร์/คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต /อินเทอร์เน็ต ซูเปอร์/ซูเปอร์ ฯลฯ อย่างไรก็ตามกฎนี้ยังมีได้นำเรื่องการเน้นพยางค์เข้ามาพิจารณาด้วย

ขอให้สังเกตว่า คำทับศัพท์เก่า ๆ ที่ติดอยู่ในภาษาไทยนานแล้วนั้น อาจจะถูกกล่าวได้ว่าได้แปลงชาติกลายเป็นคำไทยไปแล้ว ถึงแม้จะไม่ใช่ไปตามกฎใดเลยก็ยังคงใช้กันตามนั้น เช่น ก๊อบปี (copy) (คำนี้ถ้าเขียนตามกฎก็ต้องเขียนว่า ก้อปปี้) เซ็ต (shirt) (คำนี้ถ้าเขียนตามกฎก็ต้องเขียนว่า เซิร์ต) โปรแกรม (program) (คำนี้ถ้าเขียนตามกฎก็ต้องเขียนว่า โพรแกรม) ฟิสิกส์ (physics) (คำนี้ถ้าเขียนตามกฎก็ต้องเขียนว่า ฟิจิกส์) ออฟฟิศ (office) (คำนี้ถ้าเขียนตามกฎก็ต้องเขียนว่า ออฟฟิช) ฯลฯ แต่ที่เราเขียนอย่างเดิมก็เพราะคำประเภทนี้ติดอยู่ในภาษาจนกลายเป็นคำไทยไปแล้ว

คำว่า computer และ program เข้ามาสู่สังคมไทยได้ประมาณสามสิบกว่าปีแล้ว ในครั้งนั้นเมื่อจะทับศัพท์ก็ใช้ตามหลักความนิยม คือ "คอมพิวเตอร์" กับ "โปรแกรม" คำว่า inter ก็เข้ามาสู่สังคมไทยนานพอจนติดอยู่กับคำว่า "อินเทอร์เน็ต" ไปแล้ว แต่ในปัจจุบันนี้มีบางวงการที่ไม่ยอมใช้ตามหลักความนิยมเดิม เพราะอาจจะไม่คุ้นเคย หรือเห็นว่าไม่ถูกต้องตามที่ได้ยิน เราจึงได้เห็นคำอย่าง โพรแกรม โพลีแกรม (Polygram) อินเทอร์ิม (interim) ฯลฯ แม้แต่ชื่อสายการบินแห่งชาติ ถึงเราจะเรียกกันง่าย ๆ ว่า "ไทยอินเทอร์เน็ต" หรือ "ไทยอินเทอร์เน็ตแนชั่นนัล" แต่เวลาออกเสียงให้ฝรั่งเข้าใจก็ยังคงออกเสียงคล้ายกับ "ไท/อิน/เทอ/แนช/เชอะ/เนล" (ซึ่งเป็นการออกเสียงไม่ใช่การทับศัพท์ เสียง "เทอ" เบาลงเล็กน้อย)

เมื่อคณะกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์ตัดสินใจทับศัพท์คำว่า Internet เป็น อินเทอร์เน็ต ไม่ใช่ อินเทอร์เน็ต นั้น ก็เพื่อให้ถูกต้องตามหลัก (ซึ่งยังมีคำอื่นถึงเรื่องการเน้นเสียง) นั่นเอง เพราะถือว่าเป็นคำใหม่ที่เพิ่งเข้ามาสู่ภาษาไทย ก็ควรจะทับศัพท์เสียให้ถูกต้อง โดยไม่ต้องติดอยู่กับข้อยกเว้นซึ่งเอื้อคำเก่าที่เคยมีมาแล้ว คำอีกคำหนึ่งซึ่งใช้ควบคู่มากับ Internet คือ intranet นั้น เมื่อทับศัพท์ให้ถูกต้องก็จะเป็น อินทราเน็ต ส่วนที่ใช้ไปแล้วก็ได้แก้ไขให้เกิดความสับสน ดังจะเห็นได้ว่า คำว่า คอมพิวเตอร์ กับ โปรแกรม ก็ยังคงใช้แบบเดิมที่เคยใช้กันหลายสิบปีจนติดในภาษาไทยไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม นักภาษาศาสตร์บางคนกล่าวว่า การจะตัดสินว่าเมื่อใด t จะใช้ t หรือ d และเมื่อใด p จะใช้ p หรือ b นั้น ต้องพิจารณาเรื่องการเน้นเสียงใน พยางค์ด้วย พยางค์ใดเน้นก็จะมีกลุ่มลมตามออกมา ในกรณีนี้ควรใช้ t (แทน t) หรือ p (แทน p) พยางค์ใดไม่เน้นก็จะไม่มีกลุ่มลมตามออกมา ในกรณีนี้ควรใช้ d (แทน t) หรือ b (แทน p) แต่เจ้าของภาษาบางรายก็ออกเสียงใกล้เคียง t กับ p มากกว่า d กับ b

ตัวอย่าง เช่น computer ถ้าใช้หลักการเน้นเสียงในพยางค์ พยางค์หลัง (-ter) จะไม่เน้น น่าจะออกเสียงว่า คอมพิวเตอร์ แต่เจ้าของภาษากลับออกเสียงใกล้เคียงกับ คอมพิวเตอร์ มากกว่า เช่นเดียวกับ Internet ที่เจ้าของภาษาออกเสียงใกล้เคียงกับ อินเทอร์เน็ต มากกว่า อินเทอร์เน็ต

ข้อขัดแย้งอีกข้อหนึ่งก็คือการใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ บางรายชอบใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับตามการออกเสียงแบบหนึ่ง เช่น ล็อบบี้ (lobby) ไดป์ (dope) วิชั่น (vision) มาร์จิ้น (margin) ไดรฟ์ (drive) แรมโบ้ (Rambo) 프리เซนต์ (present) คอมมิชชั่น (commission)

การกำหนดเสียงวรรณยุกต์ได้รวมไปถึงการใช้อักษรสูงและการใช้อักษรนำด้วย เช่น อาเซต (arcade) โหวต (vote) โหมด (mode) ซึ่งก็นับได้ว่าพยายามทำให้เป็นไทยมากยิ่งขึ้น แต่ก็ได้หมายความว่าเสียงเดิมจะเป็นเช่นนั้นเสมอไป

ส่วนการที่ราชบัณฑิตยสถานเลือกใช้อักษรต่ำแทนอักษรสูงนั้น ก็เพราะอักษรต่ำเมื่อไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับก็มีเสียงกลางเช่นเดียวกับอักษรกลาง เช่น คาร์ล (Carl) ชาร์ม (charm) ทอม (Tom) พอล (Paul) แฟรงก์ (Frank) แซนดี้ (Sandy) เฮนรี่ (Henry) จึงมีความเป็นกลางกว่าอักษรสูง ซึ่งไม่มีทางออกเสียงกลางได้เลย ขอให้สังเกตว่า ในกรณีของภาษาญี่ปุ่นที่เขียนด้วยอักษรโรมัน แล้วถอดเป็นไทย อย่าง Hideki, Hiroshima, Himeji, Hirohito ถ้าเลือก ห แทน ฮ แล้วเติมสระอึด้วย ก็อาจจะได้คำที่ไม่สุภาพ

๕.๑๔ ปัญหาอันเกิดจากความบกพร่องทางการใช้ภาษา

เมื่อครูภาษาไทยตำหนิเรื่องการอ่านก็มักจะถามตรงกันว่า ร เรือ หายไปไหน เพราะทุกวันนี้ เสียง ร เรือ และ ล ถึง แทบจะกลายเป็นเสียงเดียวกันอยู่แล้ว เช่น

"ผมรักคุณ"

"เลาจะเปิดโลงเลียนแห่งใหม่"

"ล้างลัทธิธรรมนุญฉบับใหม่"

ในที่นี้จะกล่าวถึง เสียง ล ลิง ที่เป็นตัวละคร

ในภาษาไทยนั้น เมื่อ ล ลิง เป็นตัวละคร เราจะออกเสียงเหมือนกับว่ามี น หนู เป็นตัวละคร เช่น กัลยา กาล เพล ศาล อภิบาล บาดาล ฯลฯ เพราะฉะนั้นในหลักภาษาไทยจึงกล่าวว่า ล ลิง เป็น แมกน เช่นเดียวกับ น หนู

ถ้าจะถามว่า คนไทยออกเสียง ล ลิง เป็นตัวละครอย่างชนิดม้วนลิ้นขึ้นมาชนิดหนึ่งได้หรือไม่ ก็ตอบว่าได้ ดังเช่น การออกเสียงคำว่า ฉัน ในการแสดงลิเก ซึ่งออกเสียงว่า ฉัด (แบบม้วนลิ้นเล็กน้อย)

ฉะนั้นเมื่อมีคำจากภาษาอังกฤษซึ่งลงท้ายด้วย l แล้วถอดเป็น ล ลิง คนไทยก็สามารถอ่านได้ เช่น

บิลล์ (Bill) วิลลี่ (Willy) จิลล์ (Jill)

บางคำก็โดนเปลี่ยนเสียงเป็น น หนู ไปแล้ว เช่น

ดวลดาบ ฟุตบอลล มอลล์ เช็กบิล (ซึ่งเป็นคำที่คนไทยสร้างเอง)

ไม่ว่าจะออกเสียงอย่างไร ตัวละครก็ยังคงใช้ ล ลิง อยู่เช่นเดิม อย่างน้อยก็ให้รู้ว่มาจากภาษาเดิมว่าอย่างไร ซึ่งเป็นหลักที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็คำยืมจากบาลีสันสกฤตหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

แต่ขอให้สังเกตการเขียนของสื่อมวลชนบางราย ดังนี้

"แฮนด์บิล ศิลปะบนแผ่นโปสเตอร์ที่หนุ่ม 'แมน ศุภกิจ' หลงไหล"

แฮนด์บิล มาจากคำว่า handbill หรือใบปลิวโฆษณาหนึ่ง

แสดงว่า ผู้เขียนข่าวหรือผู้ตกเป็นข่าวอาจจะไม่รู้จักคำนี้ หรืออาจจะรู้ แต่ออกเสียงตามภาษาพูด ครั้นเมื่อถึงเวลาเขียนก็เขียนตามนั้น เช่นเดียวกับที่มีผู้เขียน เขา เป็น เค้า เขียน ฉัน เป็น ชัน ฯลฯ

ปัญหาการทับศัพท์ในทำนองเดียวกับคำ handbill ยังมีอีก เช่น

"ละครเรื่องนี้เป็นเรื่องแรกที่บทมาครบแล้วต้องถ่ายเจาะ มีปัญหาในการถ่าย บิวต์อารมณ์หรือเปล้า"

คำว่า *บิวต์* นี้ก็คงจะมาจาก built นั่นเอง แต่ออกเสียง บิลด์ เป็น บิวต์ จึงเขียนไปตามนั้น เช่นเดียวกับที่มีผู้อ่านคำ *เชลล์* ว่า *เชว* อ่านคำ *อิสราเอล* ว่า *อิสราเอว* อ่านคำ *บราซิล* ว่า *บราซิล* (บางรายอ่านว่า *บาชิว*) นั่นเอง

"แชนม' ติวเข้มสอน 'แนน' เก็บไวเล็ด"

คำนี้น่าจะมาจากย่อมาจาก wireless microphone ซึ่งหมายถึง "ไมโครโฟนแบบไร้สาย" ซึ่งนักแสดงหรือพิธีกรเสียบขอรันไว้กับตัวไม่ให้คนดูเห็น ที่ถูกควรทับศัพท์ว่า *ไวเลส* แต่ผู้พูดหรือผู้เขียนออกเสียงตัวสะกดเป็นแม่กด เช่นเดียวกับการออกเสียงคำ *คริสต์มาส* ว่า *คริต/สะ/มาด* แล้วเขียนไปตามเสียงนั้น

"สำนักข่าวเอฟทีรายงานเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคมว่านายพล จอ เจ้าของรถหมายเลขป้าย "เฮจเค 1997" ได้ถอนป้ายรถดังกล่าวจากการประมูลขาย เนื่องจากไม่มีผู้ใดเสนอราคา ๒.๘ ล้านเหรียญฮ่องกง"

เฮจ น่าจะได้แก่ h ที่ออกเสียงว่า *เฮช* (อ อ่าง ไม ใช้ ฮ นกฮูก) ซึ่งมาจากข้อบกพร่องของการออกเสียงภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างข้างต้นเป็นตัวอย่างของ *การทับศัพท์ตามเสียงพูด* ยังมีการทับศัพท์ผิด ๆ อีกประเภทหนึ่ง นั่นคือ *การทับศัพท์แบบไม่รู้ศัพท์* ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"ศาลเร่งสืบพยานคดีปีปีซีเต็มสดริม"

คำนี้น่าจะมาจาก steam (ไอน้ำ, พลังน้ำ) มากกว่า stream (ลำน้ำ) ควรจะเขียนว่า *เต็มสดิม* (steam) ซึ่งหมายความว่า "เต็มที เต็มกำลังความสามารถ" มากกว่า *เต็มสดริม* ที่แปลว่า "เต็มลำน้ำ"

"ความตกต่ำของนักการเมืองก็คือ ผู้ร้ายใส่สูตรในความรู้สึกรของประชาชน"

คำนี้น่าจะมาจาก suit ซึ่งหมายถึง "เสื้อชุดสากล" ควรจะเขียนว่า *ชุด* หรือ *สูท* เพราะต้องการจะหมายถึง "ผู้ร้ายที่แต่งตัวดี" มากกว่า "ผู้ร้ายตามสูตร"

"อัดสปอร์ตประกาศทางเครื่องขยายเสียงแห่ไปตามหมู่บ้านเปิดตัวไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว"

คำนี้น่าจะมาจาก "spot" ซึ่งหมายถึง "การโฆษณาทางโทรทัศน์" ไม่ใช่ "sport" ที่แปลว่า "กีฬา" ควรจะเขียนว่า *สปอต* มิฉะนั้นจะกลายเป็นการเล่นกีฬาหาเสียง

"และด้วยความแปลกนี้เองทำให้เพลง 'ลาแล้วสะพานควาย' ซึ่งเป็นหนึ่งในเพลงดัง ชุดนี้เข้าชาร์จทันที ทั้งคลื่นยอดเวฟและไพเรทรีอก"

คำนี้น่าจะมาจาก "chart" ซึ่งหมายถึง "อันดับเพลง" มากกว่า "charge" ซึ่งแปลว่า "การพุ่งเข้าหา, การเก็บเงิน" ควรจะเขียนว่า ชาร์ต มิฉะนั้นจะหมายความว่า เมื่อเพลงออกมาก็พุ่งเข้าชนหรือวิ่งเข้าไปเก็บเงินทันที

"หวนคืนจอ 'ก๊าก' ไม่มายน้อยอายุมากน้อยไม่มีปัญหา"

คำนี้น่าจะมาจาก "mind" ซึ่งหมายถึง "สนใจ, ถือสา" ไม่ใช่ "mine" ซึ่งแปลว่า "ของฉัน" ควรจะเขียนว่า มายด์ หรือ มายนด์ (แต่อาจจะอ่านว่า มา/ย่น ก็ได้) ขอให้เทียบคำนี้กับคำว่า พระลักษณะมณี ซึ่งเขียนในลักษณะเดียวกัน

"มี.ค. คลอดไลเซนวินาศภัย ประกันชีวิตรอรอบสอง"

"และเค้าก็เอาเวลาอีก ๔๕ นาทีที่เหลือมาเป็นเวลาของละครแนวซีรีส์คอมพอบซีรีส์คอมก็จะเป็นรายการวาไรตี้ ทอล์กโชว์ ซึ่งเรียกได้ว่า ผู้บริหารชุดนี้เก่ง"

ไลเซน คงจะมาจาก licence/license ซึ่งในที่นี้หมายถึง "ใบอนุญาตธุรกิจประกันภัย" คำนี้น่าจะทับศัพท์ว่า ไลเซนซ์/ไลเซนส์ หรือ ไลเซนซ์/ไลเซนส์ คำนี้อาจจะถือได้ว่าเป็นประเภท "ทับศัพท์ตามเสียงพูด" ก็ได้ เพราะภาษาไทยมีเสียงตัวสะกดได้เสียงเดียว

ส่วน ซีตคอม คงจะมาจาก sitcom ซึ่งย่อมาจาก situation comedy หมายถึงรูปแบบหนึ่งของรายการโทรทัศน์หรือวิทยุ มีตัวแสดงเป็นตัวยืนตัวเดิมที่อยู่ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ทุกสัปดาห์ น่าจะทับศัพท์ว่า ซีตคอม มากกว่า

ฉะนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือควรรู้ว่าศัพท์เดิมนั้นคืออะไร เพราะมิฉะนั้น ความหมายอาจจะผิดไปอย่างมากมาย หรือไร้ความหมายก็ได้ดังตัวอย่างข้างต้น

๕.๑๕ ปัญหาอันเกิดจากคำพ้องกับภาษาไทย

คำว่า lobby มีความหมายตาม พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย ฉบับ สอ เสถบุตร ว่า

ตู้มประตู; ห้องพักแขก, เฉลียง, ห้องใหญ่ในสภาสำหรับคนภายนอกไปหาสมาชิก; ชักชวนแนะนำสมาชิกของรัฐสภา เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง, ทำการโฆษณาแนะนำสมาชิก

(สอ เสถบุตร ๒๕๓๔: ๔๓๐)

แต่ดูเหมือนว่า เราจะคุ้นกับความหมายหลังที่เป็นคำกริยามากกว่าความหมายแรกที่เป็นคำนาม

คำนี้พจนานุกรมฉบับดังกล่าวให้เสียงอ่านไว้ว่า ลอบ-บี ความจริงเสียงท้ายจะยาวคล้ายกับ บี หรือคำว่า bee ในภาษาอังกฤษมากกว่า

ตามกฎทั่วไปของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งไม่ใช่รูปวรรณยุกต์ คำนี้ควรเขียนว่า ลอบบี ซึ่งบางคนไม่ชอบ

ความจริงยังมีกฎการทับศัพท์ที่หลายคนมองข้ามไป นั่นคือกฎการใช้ไม้ไต่คู้กับกฎการใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ ซึ่งมีดังนี้

การใช้ไม้ไต่คู้ ควรใช้ในกรณีต่อไปนี้

เพื่อให้เห็นแตกต่างจากคำไทย เช่น

log = ล็อก

เพื่อช่วยให้ผู้อ่านแยกพยางค์ได้ถูกต้อง เช่น

Okhotsk = โอค็อตสค์

การใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ การเขียนคำทับศัพท์ ไม่ต้องใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ ยกเว้นในกรณีที่คำนั้นมีเสียงซ้ำกับคำไทย จนทำให้เกิดความสับสน อาจใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ได้ เช่น

coke = โค้ก

coma = โคม่า

(ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๓๕:๔)

การใช้ไม่ได้คู่ยังมีอีกกรณีหนึ่งที่ไม่ได้เขียนเป็นกฎไว้ เพราะถือว่าเป็นลักษณะของภาษาไทยอยู่แล้ว นั่นคือทำให้สระเป็นเสียงสั้นและถ้าเป็นพยางค์คำตายที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเสียงต่ำ เสียงวรรณยุกต์ก็จะเป็นเสียงตรีด้วย เช่น เล็ก เย็บ เช็ด ฯลฯ

ถ้าใช้ตามกฎข้างต้นนี้ก็ควรจะเขียนว่า ล็อบบี เพราะถือว่าเป็น ลอบ มีรูปเหมือนคำไทย และทำให้มีเสียงตรีไปโดยอัตโนมัติด้วย ส่วนการเติมรูปวรรณยุกต์ให้กับพยางค์หลังเป็น บี นั้นก็เหมือนกับการเขียนคำทับศัพท์ทั่ว ๆ ไปที่เราชอบลงท้ายด้วยเสียงโทแล้วเติมวรรณยุกต์ เพื่อให้อ่านได้ง่ายในภาษาไทย (แต่ไม่จำเป็นต้องตรงกับเสียงอ่านในภาษาเดิมเสมอไป)

อันที่จริงการเติมรูปวรรณยุกต์ให้กับคำว่า บี จนกลายเป็น บี ไปนี้ กลับทำให้คำนี้มีรูปเหมือนกับคำไทยด้วยซ้ำ

ปัญหาคำพ้องนี้ยังมีตัวอย่างจากภาษาฝรั่งเศส ในคำว่า บัลซัค (Balzac) กับ โมริแย็ก (Mauriac)

ข้อขัดข้องอยู่ที่การใช้ ก ไก่ เป็นตัวสะกดในคำทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส ไม่ว่าจะพยัญชนะตัวสะกดจะเป็น c (เช่น sec = แขนก) ch (เช่น technique = เทคนิค) ck (เช่น bifteck = บีฟเตก) g (เช่น grog = กร็อก) gu (เช่น bague = บ้าง) k (เช่น tek = แต็ก) q (เช่น coq = ก๊อก) หรือ qu (เช่น chaque = ซาก)

กฎนี้ก็ใช้กับคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษด้วย ไม่ว่าจะพยัญชนะตัวสะกดจะเป็น c (เช่น cubic = คิวบิก) ch (Antioch = แอนติออก) ck (เช่น Brunswick = บรันสวิก) g (เช่น magnesium = แมกนีเซียม) gh (เช่น Pittsburgh = พิตส์เบิร์ก) gu (เช่น league = ลีก) k (เช่น York = ยอร์ก) kh (เช่น Sikh = ซิก) q (เช่น Iraq = อิรัก) หรือ qu (เช่น Mozambique = โมซัมบิก)

สรุปได้ว่า หากเป็นเสียงตัวสะกดแม้มก ก็จะใช้ ก ไก่ ทั้งหมด

หลักเกณฑ์การทับศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้ใช้กฎนี้กับภาษาอิตาลี และ สเปน ด้วย แต่ไม่ใช้กับภาษาเยอรมัน และ รัสเซีย เช่น

ภาษาเยอรมัน Bach = บาค, Deck = เดค, Tag = ทาก, Musil = มูซิค

ภาษารัสเซีย Taganrog = ตากันร็อก, Buzuluk = บูซูลุค

จะเห็นได้ว่าคำทับศัพท์จากสองภาษานี้ใช้ทั้ง ก ไก่ และ ค ควาย
กฎการทับศัพท์ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสดังกล่าวข้างต้นทำให้คำทับ
ศัพท์บางคำมีรูปเหมือนคำไทย ที่มีความหมายไม่เหมาะสมหรือเสียงไม่ดี (ตามหูของ
คนไทย) เช่น ชัก กับ ยัก ข้างต้น

ปัญหาการทับศัพท์ภาษาอังกฤษในทำนองเดียวกันนี้ก็มี เช่น เครื่อง Mac
กับ บริษัท DEC ซึ่งถ้าใช้ตามกฎก็ต้องเป็น แมก กับ เดค เมื่อแก้ปัญหาด้วยการเติม
ไม้ไต่คู้ ก็จะได้ว่า แม็ก กับ เด็ค

คำแรกนั้นพอรับได้ แต่คำหลังรับไม่ได้ เพราะกลายเป็น บริษัทเด็ก ไป คนจะ
คิดกว่าเป็นที่ฝึกงานสำหรับเด็กนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาเท่านั้น ในที่สุดเฉพาะกรณีนี้
ก็ต้องยอมใช้ ค ควาย ตามกฎอื่นที่ว่าถอดออกเป็นรูปเดียวกันหมดไม่ว่าจะเป็น
พยัญชนะต้นหรือพยัญชนะตัวสะกด เมื่อ c เป็น ค ควาย ในคำว่า cat (แค็ต) ได้จันใด
c ในคำว่า Mac และ DEC ก็กลายเป็น ค ควาย ได้จันนั้น Mac กับ DEC จึงกลายเป็น
แม็ค และ เด็ค

เราต้องยอมรับว่า ไม่มีกฎทางภาษากฎใดที่สมบูรณ์แบบ ปราศจากข้อบกพร่อง
เพราะภาษาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนเกินกว่าที่คนจะเขียนสูตรหรือกฎออกมาครอบคลุม
ได้ทั้งหมด คณะกรรมการที่จัดทำหลักเกณฑ์การทับศัพท์ทุกภาษาก็ล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญ
จากสาขาวิชานั้น ๆ ทั้งสิ้น เชื่อว่าทุกคนรู้จักจุดอ่อนและจุดแข็งของแต่ละกฎเป็น
อย่างดี แต่เมื่อจำเป็นต้องเลือก ก็ต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าจะเลือกข้าง
ใดก็ต้องมีผู้ไม่เห็นด้วยทั้งสิ้น

๕.๑๖ ปัญหาอันเกิดจากเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย

มีศัพท์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอยู่ ๒ คำ คือ EL NINO กับด้วย
LA NINA

EL NINO นั้นเป็นภาษาอังกฤษที่มาจากภาษาสเปน ในวรรณคดีหมายถึง
"child" "เด็กผู้ชาย" หรือ "ทารกชาย" ความหมายโดยเฉพาะก็คือ "Christ child" หรือ "
พระกุมาร" ทั้งนี้เพราะเป็นปรากฏการณ์ที่มักจะเกิดขึ้นใกล้ ๆ กับเทศกาลคริสต์มาส
ส่วน LA NINA นั้นก็มาจากภาษาสเปนเช่นกัน หมายถึง "เด็กผู้หญิง" หรือ

"ทารกหญิง" อาจจะเป็นเพราะปรากฏการณ์นี้เป็นปรากฏการณ์ตรงข้ามกับ EL NINO จึงได้รับขนานนามให้เป็นเพศตรงข้ามไปเสียเลย

ในภาษาสเปน ตัว N ในพยางค์หลัง คือ NO กับ NA นั้น จะมีเครื่องหมายเป็นเส้นหยักคล้ายลูกคลื่น (~) กำกับไว้บนตัวอักษร บอกให้รู้ว่าเป็นเสียงขึ้นจมูก เสียงนี้ไม่มีในภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบัน อาจจะเปรียบเทียบได้ว่า คล้ายกับเสียง น หนู กับ ย ยักษ์ผสมกัน ในกรณีที่ไม่มีเสียงตรงในภาษาไทย เราก็มักจะเลือกเอาอักษรไทยตัวใดตัวหนึ่งมา "สมมติ" ให้แทน ในกรณีนี้ เราจะใช้ ญ หญิง เป็นตัวแทน โดยสมมติว่าเป็นเสียง น หนู แบบขึ้นจมูก (เวลาออกเสียงเริ่มเหมือนกับออกเสียง น หนู แต่ไปลงที่ ย ยักษ์)

ในหนังสือ *หลักเกณฑ์การทับศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* มีกรณีที่ต้องสมมติใช้ ญ หญิง เป็นเสียงขึ้นจมูกดังนี้คือ

ภาษาอังกฤษ

gn ถ้าเป็นตัวสะกดและพยัญชนะต้นของพยางค์ถัดไป แล้วออกเสียง /n/

ใช้ ญ เช่น

Bologna = โบโลญา

Cognac = คอนญัก

Cologne = โคลโลญ

ภาษาฝรั่งเศส

gn ใช้ ญ เช่น

(l')agneau = อาญู

(la)montagne = มงตาญ

ภาษาอิตาลี

gn ใช้ ญ เช่น

gnomo = โญโม

gnagnera = ญัญญูรา

ภาษาสเปน

n ใช้ ญ เช่น

ninera = นีญูรา

ขอให้สังเกตว่า gn ในภาษาอังกฤษก็มักจะเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาฝรั่งเศส อิตาลี หรือ สเปน อีกทีหนึ่งนั่นเอง คำอื่น ๆ ที่เราเคยเห็นกันก็มี แชมเปญ (champagne) แคมเปญ (campaign) ฯลฯ

ในกรณีที่ ญ หลิง เป็นตัวสะกดนั้น คนทั่วไปก็มักจะออกเสียงเหมือน น หนู สะกด หรือ แมกนเช่นเดียวกับคำไทยอื่น ๆ ที่ลงท้ายด้วย ญ หลิง เช่น ชาญ ชำนาญ สูญ ฯลฯ ในกรณีที่ ญ หลิง เป็นพยัญชนะต้น ดังในคำว่า เอล นิโย กับ ลานินญา สองคำนี้คงมีผู้อ่านว่า เอล นิโย กับ ลานินญา ดังที่อ่านคำไทยว่า ญวน ญาติ ฯลฯ เพราะไม่ทราบว่ ญ หลิง ตัวนี้เป็นตัวสมมติว่ามีเสียงขึ้นจมูก และถ้าเขียนว่า เอล นิโน กับ ลานินา ก็คงจะอ่านเป็นเสียง น หนู

นี่คือปัญหาของการสมมติที่ผู้สมมติกับผู้ใช้ภาษาอาจจะเข้าใจไม่ตรงกัน

๕.๑๗ การทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น

เมื่อเห็นคำว่า ฮนตะ กับ ยะมะตะ หลายคนอาจจะไม่รู้ว่คืออะไร แต่ถ้าเขียนใหม่ว่ ฮอนด้า กับ ยามาตา หรือ ยามาต้า คนก็จะนึกออกทันทีว่ ชื่อแรกเป็นชื่อรถยนต์ญี่ปุ่นชนิดหนึ่ง ส่วนชื่อหลังคือชื่อของชาวญี่ปุ่นซึ่งมีอิทธิพลมากคนหนึ่งในสมัยอยุธยา นั่นก็คือ ออกญาเสนาภิมุข

เหตุใดจึงเขียนต่างกันเช่นนั้น

นี่ก็คือความขัดแย้งอย่างหนึ่งระหว่างความเคยชินกับกฎเกณฑ์

คำจากภาษาญี่ปุ่นที่เข้ามาสู่ภาษาไทยมีมานานแล้ว อาจจะเรียกได้ว่ตั้งแต่สมัยอยุธยาและยิ่งมีมากยิ่งขึ้นเมื่อญี่ปุ่นเริ่มมีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมดังในปัจจุบัน

เราจะสังเกตได้ว่ คำทับศัพท์จากภาษาญี่ปุ่นที่เคยมีมานั้นจะออกเสียงทอดยาว เพื่อให้ฟังไพเราะหูสำหรับคนไทย เช่น เกียวโต โทเบ ซาโต้ ชูโม่ ไชโก้ ไดมาร์ โตเกียว โตโยต้า นาโกย่า นารา นิปปอน โอซาก้า ฮาชิโมโต ฯลฯ ถึงแม้ว่บางคำจะมีพยางค์ท้ายเป็นเสียงสั้น แต่พยางค์ต้นก็มักจะออกเสียงยาว เช่น คาบูกิ คาราโอเกะ ซากุระ ซาซิมิ ซาโยนาระ ชูชิ ชูซูกิ ชูโม่ เท็มปุระ มิตชูบิชิ อาริกาโตะ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า บางคำเราก็เติมรูปวรรณยุกต์ให้ด้วยความเคยชินเหล่านี้ไม่ค่อยจะตรงกับกฎเกณฑ์ทางภาษานัก เพราะกฎเกณฑ์ทางภาษาเป็นของภาษาญี่ปุ่น แต่ความเคยชินเป็นของภาษาไทย

กฎที่สร้างความขัดแย้งมากที่สุดก็คือ กฎการทับศัพท์เสียงสระ หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น ของราชบัณฑิตยสถานกล่าวไว้ดังนี้คือ

เสียงสระในภาษาญี่ปุ่น มีทั้งเสียงสั้นและเสียงยาว ซึ่งทำให้คำมีความหมายต่างกัน ฉะนั้นหลักเกณฑ์นี้จึงแยกเสียงสระสั้นและสระยาวออกจากกัน เช่น

tori = โทะริ (นก)

toori, tori = โทริ (ถนน)

denwa = เด็งวะ (โทรศัพท์)

ปรกติสระที่อยู่ติดกันจะออกเสียงแยกกันยกเว้นสระ ei ซึ่งออกเสียงเป็น เอ

เช่น

Daito = ดะอิโตะ

Fujieda = ฟุจิเอะตะ

sensei = เซ็นเซ

จะเห็นได้ว่า เรามีความเคยชินกับการ "ลากเสียงยาว" ตามจังหวะไทยไปแล้ว เพราะไม่รู้ว่าอาจจะมีคำคู่เสียงสั้นยาวที่ต่างกันอย่าง โทะริ ที่แปลว่า นก กับ โทริ ที่แปลว่า ถนน

เมื่อจะต้องทับศัพท์เสียใหม่ให้ตรงกับกรออกเสียงจริงเป็น คะบุกิ คะระโอะเกะ ชะกุระ ชะซิมิ ชะโต ชะโยนะระ (หรือ ชะโยะนะระ) ชุชิ ชุซุกิ ชุโม เซโกะ ดะอิมะรุ นะระ ยะมะตะ โอะซะกะ ชะชิโมะโตะ ฯลฯ คนไทยจึงรู้สึกขัดหู

นอกจากเรื่องเสียงสระสั้นสระยาวแล้ว ก็ยังมีเรื่องเสียง สระโอะ สระโอิ ของญี่ปุ่นที่มีมักจะมากลายเป็นเสียง สระอ อ ในภาษาไทย เช่น

ฮนตะ (Honda) กลายเป็น ฮอนต้า

นิปปง (Nippon) กลายเป็น นิปปอน

ในตัวอย่างข้างต้นนี้ n ออกเสียงต่างกันตามกฎที่ว่า

เมื่อเป็นพยัญชนะต้น   ถอดเป็น น

เมื่อตามด้วย b, m และ p   ถอดเป็น ม

เมื่อตามด้วย g, h, k และ w	ถอดเป็น ง
เมื่ออยู่ท้ายสุด	ถอดเป็น ง
กรณีอื่นนอกจากนี้	ถอดเป็น น

ในภาษาญี่ปุ่นนอกจากจะไม่มีเสียงที่ตรงกับ สระออ แล้วก็ยังไม่มีเสียงที่ตรงกับ สระแอ และ สระเออ อีกด้วย ฉะนั้นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในภาษาญี่ปุ่นจึงกลายเป็นเสียง สระอา ไปหมด เช่น ฮัมบักกา (hamburger) คอมพิวเตอร์ (computer) ฯลฯ

ในด้านเสียงพยัญชนะก็ยังมีที่ต่างไปจากความเคยชินอีกด้วย เช่น
 g ในพยางค์แรก ใช้ ก แต่ในพยางค์อื่น ใช้ ง
 k ในพยางค์แรก ใช้ ค แต่ในพยางค์อื่น ใช้ ก
 p ในพยางค์แรก ใช้ พ แต่ในพยางค์อื่น ใช้ ป
 t ในพยางค์แรก ใช้ ท แต่ในพยางค์อื่น ใช้ ต
 ถ้าทำตามกฎนี้ คำที่เราเคยรู้จักก็ต้องเขียนใหม่ ดังนี้

โตเกียว (Tokyo)	แก้เป็น โทเกียว
เกียวโต (Kyoto)	แก้เป็น เคียวโตะ
โกเบ (Kobe)	แก้เป็น โคะเบะ
คาราเต้ (karate)	แก้เป็น คคะระเตะะ
โตโยต้า (Toyota)	แก้เป็น โทะโยะตะะ
นาโกย่า (Nagoya)	แก้เป็น นะโงะยะะ
อาริกาโต (arigato)	แก้เป็น อะริงะโตะ

นอกจากนี้ก็ยังมีคำทับศัพท์อื่น ๆ อีกที่เราใช้มานาน แต่ไม่ตรงกับการออกเสียงจริงในภาษาญี่ปุ่น เช่น

judo เขียนว่า ยูโด

คำนี้ตามหลักต้องเป็น จูโด แต่ความจริง j ออกเสียงก้ำกึ่งระหว่าง จ กับ ย เหตุที่หลักนี้ให้ใช้ จ แทน ย ก็เพราะกำหนดให้ ย แทนเสียง y นั่นเอง

เสียงญี่ปุ่นที่มักจะทับศัพท์กันผิดในภาษาไทยก็คือเสียง tsu ดังในคำว่า tsunami, Mitsubishi ฯลฯ

คำว่า tsunami เป็นภาษาญี่ปุ่นที่เขียนด้วยอักษรโรมัน หมายถึง

คลื่นยักษ์อันเกิดจากแผ่นดินไหวใต้ทะเล เมื่อคลื่นนี้มาถึงฝั่งก็จะสร้างความ
วิบัติอันใหญ่หลวงให้แก่ชายฝั่งที่มีประชากรหนาแน่น tsunami ใหญ่ที่สุดซึ่ง
เคยเข้าปะทะญี่ปุ่นในศตวรรษที่ ๒๐ เกิดขึ้นในปี ๑๙๓๓ มีผู้เสียชีวิตไปถึง
๓,๐๐๘ คน ที่รองลงมา เกิดขึ้นในปี ๑๙๔๔ ทำให้คนตายไป ๑,๓๓๐ คน
(Japan: An Illustrated Encyclopedia 1993:1633)

คำว่า tsu หมายถึงทะเล ส่วน nami หมายถึงคลื่นธรรมดาทั่ว ๆ ไป ถ้าไปได้
คลื่นเล่นแถบชายทะเลจะใช้ว่า nami คำว่า tsunami จะสงวนไว้สำหรับคลื่นยักษ์
มหาภัยนี้เท่านั้น

คำนี้สื่อมวลชนของไทยเขียนกันไปหลายอย่าง เช่น ชุนามิ ชุนามิ สุนามิ
ทซึนามิ และ สึนามิ

ts เป็นเสียงญี่ปุ่นที่ไม่มีเสียงตรงในภาษาไทย จะออกเสียงคล้าย "ซ" โดยใช้
ปลายลิ้นกดฟันบน กักลมที่พุ่งออกมาให้ชะงักอยู่ แล้วปล่อยให้ลมระเบิดเสียดแทรก
ออกมา ออกเสียงเช่นคำ ts ในคำ it's a pen ในภาษาอังกฤษ ส่วน u ออกเสียงเช่น
"ฮือ" แต่สั้นกว่าและไม่ต้องทำปากแบนน้ก คล้าย "ฮือ" มากกว่า "ฮู" (โฆษณา อาริยา
๒๕๓๕:๕)

เมื่อทั้งเสียงพยัญชนะกับเสียงสระไม่ตรงกับภาษาไทยเช่นนี้ ก็ต้องใช้วิธี
อนุโลม เราจึงได้เห็นรูปแบบการเขียนมากมายหลายแบบข้างต้น แต่ถ้าเป็นหลัก
เกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานจะใช้ว่า สึนามิ

คำภาษาญี่ปุ่นคำอื่น ๆ ที่มี tsu อยู่ในคำ และเป็นที่ยึดกันในเมืองไทยก็มี เช่น
Mitsubishi, Mitsui, Tsutaya ฯลฯ

mitsu มี ๒ พยางค์ คือ mi กับ tsu แปลว่า สาม

bishi กลายเสียงมาจาก hishi หมายถึง รูปกระจับหรือรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียก
ปูน

i หมายถึง บ่อน้ำ

สองชื่อนี้ถ้าจะเขียนตามหลักก็ต้องเขียนว่า มิสึบิชิ กับ มิสึอิ

ส่วน tsutaya น่าจะทับศัพท์ว่า สึทะยะ หรือ สึทายา แต่คำที่เจ้าของชื่อเลือกใช้คือ ซึทากุยา

เสียงพยัญชนะในภาษาญี่ปุ่นถ้าในภาษาไทยมีทั้งพยัญชนะเสียงสูงและเสียงต่ำคู่กันให้ใช้พยัญชนะเสียงต่ำ เช่นเดียวกับหลักการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น

ch, sh ใช้ ช ไม่ใช่ จ

f ใช้ ฟ ไม่ใช่ ฝ

h ใช้ ฮ ไม่ใช่ ห

k ใช้ ค ไม่ใช่ ก

p ใช้ พ ไม่ใช่ ฝ

s, z ใช้ ซ ไม่ใช่ ส

t ใช้ ท ไม่ใช่ ถ

ฉะนั้น

hanami จึงถอดเป็น ฮะนะมิ

hara-kiri จึงถอดเป็น ฮะระคิริ

Hiroshima จึงถอดเป็น ฮิโรชิมะ

Hokkaido จึงถอดเป็น ฮกไกโด

มีคำทับศัพท์เพียงไม่กี่คำที่บังเอิญเขียนได้ตรงกับการออกเสียงในภาษาเดิม เช่น *เท็มปุระ* เรื่องเสียงสั้นนี้ ผู้ใช้ภาษาไทยอาจจะไม่ชอบ ทั้งนี้เพราะลักษณะการออกเสียงของภาษาทั้งสองนี้ต่างกันมากนั่นเอง ในขณะที่คนญี่ปุ่นไม่รู้สึกรังเกียจกับเสียงสั้นยาวในภาษาของตน แต่คนไทยกลับรู้สึกว่กระชอกชอกฮาก

ด้วยเหตุนี้เอง คำทับศัพท์จากภาษาญี่ปุ่นจึงต้องโดนแปลงเสียงให้เข้ากับหูไทย ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติที่เราใช้กับภาษาต่างประเทศทุกภาษาอยู่แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นภาษาบาลีสันสกฤต เขมร จีน อังกฤษ ฯลฯ และก็เป็นลักษณะธรรมชาติของ ภาษาทั่ว ๆ ไปด้วย เพราะญี่ปุ่นก็ทำเช่นนั้นกับคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศโดยดัดแปลงให้เข้ากับภาษาญี่ปุ่นเช่นกัน ดังตัวอย่างคำว่า hamburger กับ computer ข้าง ต้น

ปัญหาการทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่นมาเป็นภาษาไทยจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะเป็น ปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาษาอังกฤษที่เคยกล่าวถึงมาแล้ว ผู้ใช้จึงต้องรู้จักพิจารณาว่า เมื่อใดสมควรจะใช้อย่างไร คำที่เป็นชื่อเฉพาะหรือใช้กันมานานจนติดในภาษาแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชื่อเฉพาะนั้นต้องตามใจเจ้าของชื่อ อาจจะใช้ หลักอื่นที่ไม่ใช่หลักนี้ก็ได้ (แต่ต้องมีหลัก) เช่น หลัก "เสียงเข้าหูไทย" หลัก "รูปเข้าตา ไทย"

๕.๑๘ สรุป

ความเห็นที่แตกต่างกันข้างต้นนี้จึงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ "การเขียนทับศัพท์ เป็นมาตรฐานเดียวกัน" ได้

ฉะนั้นการเขียนคำทับศัพท์ หากต่างกันในเรื่องเกณฑ์ที่ใช้ก็คงจะถือว่าฝ่ายใด ผิดมิได้ นอกเสียจากว่าหน่วยงานใดจะกำหนดตายตัวว่าให้ใช้ตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานอย่างเคร่งครัด (รวมทั้งช้อยกเว้นด้วย) ก็คงจะต้องทำตามนั้น เช่นเดียวกับการอ่านซึ่งมีทั้งอ่านแบบภาษาไทยและแบบภาษาเดิม ถ้าหน่วยงานใดนิยมให้อ่านตามแบบภาษาเดิมผู้ที่ต้องการจะทำงานในหน่วยงานนั้น ๆ ก็ต้องทำตาม

ผู้ใช้ภาษาอาจจะเลือกใช้แบบใดก็ได้ แต่ควรใช้อย่างสม่ำเสมอ และควรยอมรับความจริงด้วยว่า ไม่ว่าจะเขียนแบบใดก็ไม่สามารถจะแทนเสียงจากภาษาเดิมได้จริง การทับศัพท์ก็คือการสมมติอย่างหนึ่งเท่านั้น

แม้ว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมจะยังคงสนับสนุนให้ใช้ศัพท์ไทยแทนการทับศัพท์หรือคำยืม แต่ก็ไม่สามารถจะปิดกั้นการไหลบ่าของศัพท์ใหม่ ๆ ที่ผู้ใช้สามารถเข้าใจความหมายได้ในทันทีโดยไม่ต้องแปลได้

มีรายงานข่าวในนิตยสาร Asiaweek ว่า รัฐบาลของประเทศในเอเชียหลายประเทศพยายามจะสกัดกั้นการแทรกซึมของคำภาษาต่างประเทศ ในประเทศอินโดนีเซียซึ่งมีภาษาถิ่นประมาณ ๒๐๐ ภาษานั้น รัฐบาลก็กำหนดให้ใช้ภาษาบาฮาซาอินโดนีเซียเพื่อรวมชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางภาษา รัฐบาลพยายามกีดกันคำภาษาอังกฤษอย่างเต็มที่ จนถึงกับห้ามมิให้ใช้ภาษาอังกฤษในการโฆษณา และ

พยายามสนับสนุนให้ใช้คำภาษาในทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอีกด้วย
(Asiaweek 1993:26)

นิตยสาร Asiaweek เห็นด้วยกับการใช้ภาษาภาษาอินโดนีเซียรวมชาติให้เป็นหนึ่ง เพราะภาษาที่เรียกว่า Indoglish หรือภาษาอินโดนีเซียปนอังกฤษนั้นไม่ติดทั้งกับภาษาอังกฤษและภาษาอินโดนีเซียเอง แต่ก็มีโชว่าทุกภาษาจะสามารถใช้บรรยายได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ศัพท์วิทยาศาสตร์ที่ยอมรับกันทั่วโลกก็ควรจะยอมรับได้ เช่นเดียวกับที่วงการแพทย์ยอมรับภาษาละติน Asiaweek เสนอให้มีการสร้างมาตรฐานการใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ที่สะกดง่าย ๆ ออกเสียงง่าย ๆ ให้เหมือนกันหมดทั้งโลกด้วยซ้ำ เพราะนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกจะได้สื่อสารกันได้อย่างง่ายดาย ทั้งครูทั้งนักเรียนและนักวิจัยทั่วโลกก็จะค้นคว้าหาความรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย (Asiaweek 1993:26)

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบสื่อสารของโลกมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ สำหรับในประเทศไทยนั้น การไหลบ่าของ "สิ่งต่าง ๆ" จากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านภาษาหรือด้านอื่น ๆ กำลังมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สิ่งที่จะพิจารณากันในบทนี้ก็คือ ผู้พูด ผู้อ่าน ผู้เขียนภาษาไทยแก้ปัญหาปรับสิ่งใหม่ ๆ เหล่านี้เข้าสู่สังคมไทยอย่างไร และกระบวนการปรับตัวได้สะท้อนให้เห็นความคิดแบบไทยๆ อย่างไรบ้าง บทนี้มุ่งที่ปัญหาการผสมผสานเสียงและคำยืมจากภาษาต่างประเทศ (เช่น เสียง และ ความหมาย) เข้าสู่ภาษาไทยสมัยใหม่ อิทธิพลของสังคมในระดับต่าง ๆ ที่มีต่อการเลือกและการยอมรับเสียงและคำยืมใหม่ ๆ เสียงและคำยืมใหม่ ๆ ได้รับการยอมรับเพียงใด นอกจากนี้ก็ได้กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างแนวคิดของสังคมทั่วไปกับแนวคิดของสังคมอนุรักษ์นิยม การดัดแปรเสียงและความหมายตลอดจนสิ่งที่ถือกันว่าเป็นแนวคิด "สากล" หรือ "นานาชาติ"

กิจกรรม

สำรวจการใช้คำทับศัพท์ของสื่อมวลชน และผู้ใช้ภาษาอื่น ๆ แล้วพิจารณาว่าใช้หลักใด มีปัญหาอย่างไร